Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

49 йил чиқиши. № 17 (13.577). 20 ЯНВАРЬ. 1967 йил ЖУМА Баҳоси 2 тийин.

Марғилон станциясининг бош кондуктори Олимжон Қўзиев поездларни тезкорлик билан манзилларга етказишга яхши ҳисса қўшмоқда. Суратда: Олимжон Қўзиев.

О. Тўхтахўжаев фотоси.

ЮБИЛЕЙ ВАХТАСИДА

⊙ НАВОИЙ. Химиклар ва энергетиклар шаҳрида қурилаётган тўртинчи микрорайоннинг энг чиройли кўчаларидан бири Октябрь 50 йиллиги кўчаси деб аталди. Ишчилар шу кунларда бу ердаги битта беш қаватли ва битта тўққиз қаватли уйга кўчиб киришди.

Ҳозир тўртта уйда пардозлаш ишлари тугай деб қолди, яна тўртта уй қурилмоқда. Йўлдош Рўзматов, Любовь Фильцева, Надежда Баннова ва Владимир Макаренко бошлиқ илғор бригадалар Совет ҳокимиятининг юбилейи шарафига шу объектларда меҳнат вахтасида турибдилар.

⊙ БУХОРОДАГИ уйсозлик комбинатида Комил Жуманиёзов бошчилик қилаётган коммунистик меҳнат комплекс бригадаси Октябрнинг 50 йиллигигача 20 минг квадрат метр уй-жойни монтаж қилиб беришга қарор қилди. Бир-бирига яқин касбларни эгаллаб олган бинокорлар ҳозир бир сменада 35-40 панель ўрнатмоқдалар. Бу эса нормада кўзда тутилганидан қарийб икки баравар кўпдир.

Корхонада монтажчиларнинг бошқа бригадалари ҳам илғорлардан ибрат олдилар. Комбинат коллективи юбилей йилида 10 тонна металл, 30 кубометр ёғоч-тахта ва юз тонна цемент тежаб қолишга қарор берди.

⊙ ОЛМАЛИҚДАГИ В. И. Ленин номидаги Олтинтопган полиметалл комбинатининг мамлакатда энг йирик бўлган мис саралаш фабрикасида янги қувватлар ишга туширилди. Қурилаётган бу йирик корхонанинг 8-секцияси икки ой муқаддам фойдаланиш учун қабул қилинган эди. Энди эса, тўққизинчи секция мис концентрати бера бошлади.

Юбилей йилида комбинатда фабриканинг ўнинчи секцияси қурила бошлайди. Бу секция қурилишини шу беш йилликда тугаллаш кўзда тутилади.

⊙ Сурхондарё областининг сабзавотчилари илиқ кунлардан фойдаланиб, қиш мавсумида картошка экиш планини тамомладилар. Масалан, ихтисослаштирилган «Ленин йўли» совхозида 54 гектар майдонга картошка экилди.

Бу хўжаликнинг тажрибаси шуни кўрсатдики, картошкани қишда экиш деҳқонларга май ойидаёқ ҳар гектар ердан 70-80 центнердан ҳосил кўтариш имкониятини беради. Бунда далаларни парвариш қилиш учун чиқим ҳам кам бўлади.

ЯКДИЛЛИК

ПАРТИЯ АКТИВИНИНГ ЙИҒИЛИШЛАРИДА

Тошкентда КПСС Марказий Комитети 1966 йил декабрь Пленумининг якунларини кенг муҳокама қилиш давом этмоқда. Партия активининг район йиғилишлари ана шу масалага бағишланди.

Республика пойтахтидаги Ленин райони партия ташкилотларининг вакиллари Тошкент темир йўл транспорти инженерлари институтининг мажлислар залига тўпландилар. Бу ерда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг якунлари тўғрисида доклад қилди.

Чилонзор район партия активининг йиғилишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзоси М. М. Мусахонов доклад қилди. Октябрь район партия активининг йиғилишида Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. Расулов доклад қилди.

Тошкент шаҳрининг Киров, Фрунзе ва Куйбишев районларида ҳам ана шундай йиғилишлар бўлиб ўтди.

Йиғилишларнинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарорларини якдиллик билан маъқулладилар.

(ЎзТАГ).

МЕҲНАТКАШЛАР БИЛАН УЧРАШУВЛАР

РИГА, 18 январь. (ТАСС). КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Партия контроли комитетининг раиси А. Я. Пельше бугун А. С. Попов номидаги радио заводида бўлди. У цехларни кўздан кечиргандан кейин завод ишчилари, конструкторлари, партия ва комсомол бюроси аъзолари билан суҳбатлашди.

МАЛАКАЛИ ИШЧИЛАРНИ ТАРБИЯЛАЙЛИК

Тошкентда профессионал-техника таълими ходимлари партия-хўжалик активининг республика йиғилиши бўлди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети профессионал-техника таълими Давлат комитетининг раиси Х. З. Калонов ўз докладида юксалиб бораётган халқ хўжалигини билимдон ва моҳир ишчилар билан таъминламоқ учун қандай ишлар қилинаётганлиги ҳақида гапириб берди.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Г. Анисимкин, СССР Министрлар Совети профессионал-техника таълими Давлат комитетининг раиси А. А. Булгаков нутқ сўзладилар.

(ЎзТАГ).

ТЕЖОҒЛИК ИШ — БЕЖОҒЛИК

МИНУТЛАР ҲИСОБДА

В. Петров ва Г. Мозаев ўртоқлар ажойиб таклиф билан чиқдилар. Уларнинг рационализаторлик таклифини жорий этиш натижасида Тошкентдаги 9-шина заводи коллективи катта фойда кўрмоқда.

Бу таклифнинг қандай хосиятлари бор? Илгари корхонада автомашина ойнасини тозаловчи резина-чўтка тайёрлаш усули бирмунча бошқачароқ эди: резина керакли узунликда кесиб олингач, икки жойи пресс формага солинар ва пресслаш усули билан ишлаб чиқарилар эди. Лекин уни ишлаб чиқаришга сарфланадиган меҳнат маҳсулотига арзимасди. Ижодкорлар шприц машинанинг ишини ўзгартириш фикрига келдилар. Ундан чўтка ишлаб чиқаришда фойдаланиш йўлини топишди. Чўтка шприц машинага ўрнатилган махсус мосламадан пленкадай узун бўлиб чиқаверади. Кейин юз метрюз метр узунликда кесиб олинади. Сўнгра махсус идишга солиниб, автоклавада пишириб олинади.

Янгича усулда буғ 15-20 баравар кам сарфланмоқда. Маҳсулотни ишлаб чиқаришга вақт кам кетади. Янги таклифнинг энг муҳим хосияти вақт кам сарфланиши, меҳнат унумдорлигининг ортиши, маҳсулот таннархи арзонга тушаётганлигидир.

Корхонада яна бир янгилик юз берди. Охирги марта прессланган автомашина шинаси вулканизатордан олиниб, транспортёрларга илиб юбориларди. Бу жараёнга кичкинагина ўзгартиш киритилди. Пиширилган шина қозондан олингач, тезда ўрнига навбатдаги хом шина солинади. Шу тариқа иш жараёни тўхтовсиз давом этаверади. Ҳисоб-китоб қилиб кўрилганда, бу тадбирнинг ўзигина ҳар куни камида 3 соат вақтни тежаб қолиш имконини бермоқда.

Заводда ижодкор ишчилар ва тадбиркор мутахассислар меҳнати билан шу каби кўпгина тадбирлар амалга оширилмоқда. Бу эса маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш, сифатини яхшилаш ва таннархини арзонлаштиришга ёрдам беряпти. Биргина мисол. Бундан икки йил илгари «ГАЗ-51» автомашинасининг шинаси қайта тиклангандан сўнг 11372 километр юришга чидарди. Ҳозир шу шиналарнинг умри 29678 километр ҳаракат қилишга етадиган бўлиб қолди. «ГАЗ-53Ф» маркали машиналар шиналарининг 1964 йилдаги кўрсаткичи 21366 километр бўлса, ҳозир 35832 километрга етмоқда.

Шундан кўриниб турибдики, машина шиналарининг хизмат муддати 10-15 минг километр узаймоқда. Бундан ташқари шофёрларнинг шинани алмаштириш учун кетадиган вақтини ҳам тежашга имкон бераётир. Ремонт учун сарфланадиган анча сарф-харажатлар иқтисод қилинмоқда.

Корхонада иш вақтининг ҳар минути ҳисобда. Ишчилар, хизматчилар ва инженер-техник ходимлар беш йилликнинг ҳар бир кунини меҳнатда янги муваффақиятлар билан нишонлаш учун зарур тадбирларни кўрмоқдалар. З. Каримбердиев, С. Аҳмедов, В. Егоров, Ю. Дарвишев каби азаматлар корхона ишлаб чиқариш-техника кўрсаткичларини яхшилашда алоҳида ибрат кўрсатишяпти.

Б. ПУЛАТОВ.

Қорақалпоғистон АССР Тахиатош ремонт-механика заводи газ қувурлари учун компрессор станцияси ускуналари ишлаб чиқаради. Завод аҳли йиллик планни 7 ноябргача бажаришга бел боғлаган. Суратда: арматурачилар бригадасининг пайвандчиси Ондошбой Толубоев.

А. Ходаков фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

ИЖОДКОРЛАР ҲИССАСИ

Вобкентдаги 137-автобаза коллективи ишлаб чиқариш-техника кўрсаткичларини муттасил яхшилаб бориш учун муҳим тадбирларни амалга оширмоқда. Айниқса, машиналар паркидан унумли фойдаланиш борасида қилинаётган ишлар диққатга сазовор. 20 та автомашинани сифатли ремонт қилиб, икки сменада ишлашга муваффақ бўлинмоқда. Яроқсиз деб топилган машиналарнинг қисмлари асосида бешта прицеп тайёрланди. Улар ҳам халқ хўжалиги юклари ташишда жуда иш бермоқда.

Корхона рационализаторларидан А. Нурмуҳаммедов, Ж. Жамолов, Б. Алимов, И. Жўраев каби ўртоқлар янги резервларни топиб, ишга солишда алоҳида намуна бўлаётирлар. Улар корхона коллективининг тежамкорлик соҳасидаги мажбуриятларини бажаришга муносиб ҳисса қўшишмоқда. Ана шу новаторларнинг ташаббуси билан ремонт ишларида анчагина янгиликлар жорий қилинди. Бир қатор участкаларда ишлатилмаётган установка ва мосламалар қайта тикланди. Қисмлари бўлак-бўлак бўлиб ётган кўчма кран қайта тикланди. Шу каби тадбирларнинг қурилиши корхонада анчагина маблағ тежамоқда. Бу эса ўз навбатида юк ташиш ишларини тезлаштириш, машиналарнинг шай бўлишига ёрдам беряпти.

Автобаза коллективи бу йил планлаштириш ва моддий манфаатдорликни оширишнинг янги системасида ишлашга кўчиш учун тайёргарлик кўрмоқда. Ҳозирлик даврида юқорида айтганимиз сингари кўпгина резервлар ишга солинмоқда. Шофёрлардан С. Рамазонов, Х. Саидов, Г. Файзиев, Б. Ҳамроев ўртоқлар иш вақтидан ва машиналар қувватидан тўғри фойдаланиш натижасида шу йилнинг ўтган кунлари ичида планга қўшимча равишда ўнлаб тонна халқ хўжалиги юклари ташиб бердилар.

ВАЪДАСИГА ВАФОДОРЛАР

Э. Муллабоев, В. Дубякин, А. Маракаев каби машинистларнинг довруғи Ўрта Осиё магистралида тилдан тилга ўтиб юради. Ҳақиқатан ҳам улар уста машинистлар. Тепловозлар қувватидан самарали фойдаланишга эришишмоқда. Ҳар рейсга чиққанларида оғир юкли поездларни бошқариш талабгори бўладилар. Чунки оғир юкли поездлар ҳар жиҳатдан манфаатли. Бундай поездлар бошқарилганда ҳам нормага қўшимча юк ташиш ва ёнилғи тежаб қолиш мумкин.

Шунинг учун Тошкент тепловоз депосининг локомотивчилар бригадалари беш йилликнинг иккинчи йилида ўтган йилдагига қараганда анча кўп оғир юкли поездлар бошқариш мажбуриятини олдилар. Мусобақа ўз натижаларини бераётир. Депо коллективида ёнилғи тежовчилар сафи кўпайиб боряпти. Хўжаев, Миронов, Уланов сингари ўнлаб машинистлар ҳар сафарга чиққанларида анчагина миқдорда ёнилғи иқтисод қилиб қолишмоқда.

Ўтган йили локомотивчилар бригадалари 100 тоннадан кўпроқ ёнилғи тежаган эдилар. Тежалган ёнилғи ҳисобига 1200 дан кўпроқ темир йўл составлари манзилдан манзилга етказиб борилди. Уларда минглаб тонна халқ хўжалиги юклари ташилди.

Тепловозчилар юбилей йилини тежаш соҳасида ҳам яхши натижалар билан нишонлашга аҳд қилганлар. Улар шунга яраша меҳнат қилишмоқда. Ваъдасига вафодор бу коллектив ҳозирнинг ўзидаёқ қарийб 10 тонна ёнилғи тежади. Бу билан анчагина миқдорда қўшимча юк ташиш мумкин.

Молдавия қурилиш поездининг бинокорлари 80 квартирали уйни қуриб тамомладилар. Ҳозир яна бир шундай уйда монтажлаш ишлари тугалланиш арафасида. Суратда: илғор бинокорлардан А. Костенко (чапда) ва В. Бану ўртоқлар.

А. Тўраев фотоси.

ДЎСТЛИК ВАЗИЯТИДА

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ВА ПОЛЬША БИРЛАШГАН ИШЧИ ПАРТИЯСИ РАҲБАРЛАРИНИНГ ДЎСТОНА УЧРАШУВИ

Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетининг таклифига биноан, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари — СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ А. Н. Косигин ва СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Н. В. Подгорний ғайри расмий дўстона визит билан 17-18 январда Польша Халқ Республикасида бўлдилар.

Л. И. Брежнев, А. Н. Косигин ва Н. В. Подгорний ўртоқлар Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ В. Гомулка, Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари — Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг раиси ўртоқ Ю. Циранкевич, Польша Халқ Республикаси Давлат кенгашининг раиси ўртоқ Э. Охаб, Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетининг секретари ўртоқ З. Клишко ва Польша Халқ Республикасининг ташқи ишлар министри ўртоқ А. Рапацкийлар билан суҳбатлашдилар.

Суҳбатларда КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССРнинг Польша Халқ Республикасидаги элчиси ўртоқ А. Б. Аристов ва КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети бўлим мудирининг биринчи ўринбосари ўртоқ К. В. Русаков иштирок этдилар.

Суҳбатлар давомида Совет — Польша муносабатлари масалалари ва халқаро сиёсатнинг муҳим проблемалари юзасидан фикрлашиб олинди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси билан Польша Бирлашган ишчи партияси ўртасидаги бузилмас дўстлик, Совет Иттифоқи билан Польша Халқ Республикаси ўртасидаги сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳамкорлик доимо мустаҳкамланиб бораётганлигини ҳар икки томон мамнуният билан таъкидлаб ўтди.

Суҳбат қатнашчилари ҳозирги халқаро вазиятга ва жаҳон коммунистик ҳаракатидаги аҳволга баҳо беришда қарашларнинг батамом бир хил эканлигини қайд қилиб ўтдилар. Совет ва поляк халқларининг манфаатлари йўлида, социалистик ҳамдўстлик ва жаҳон коммунистик ҳаракати жипслиги ва бирлигини мустаҳкамлаш йўлида ҳар икки партия ва ҳар икки мамлакат ўртасидаги ҳар томонлама ҳамкорликни янада кенгайтириш учун ҳам ҳар икки томон интилаётганлиги ифода қилинди.

Суҳбатлар тўла ҳамжиҳатлик, сидқидиллик ва самимийлик, қардошларча дўстлик вазиятида ўтди.

АФҒОНИСТОН — СССР ГАЗ ҚУВУРИ

КАРКИ, (Туркманистон ССР), (ТАСС). Афғонистон — Совет Иттифоқи газ қувури қурилишида ишларнинг энг қийин даври тугалланди. Кеча Амударё тагига сўнгги учинчи дюкер ётқизилди.

Бинокорлар асов дарё билан ҳал қилувчи жангга уч ой тайёргарлик кўрдилар. Диаметри 720 миллиметр келадиган қувурлардан пайванд қилинган 1170 метр узунликдаги дюкер ётқизишга тайёр бўлганида кучли лебедкалар ишга туширилди. Дарё тез оқаётганлигига, кучли шамол эсиб, чанг бўрони турганлигига қарамай, пўлат қувурни Амударё тагига ётқизиш учун бинокорларга бор-йўғи 2 соат 45 минут вақт кифоя қилди.

Янги магистрал 365 километрга чўзилиб кетади. Бундан 275 километри Туркманистон ва Ўзбекистон территориясидан ўтади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетидан

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети чуқур қайғу билан маълум қиладики, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг аъзоси Надежда Михайловна Горбачева тўсатдан вафот этди.

САЙЛОВ КАМПАНИЯСИ ХРОНИКАСИ

Ўзбекистонда область, шаҳар, район, қишлоқ ва посёлка сайлов комиссиялари составига номзодлар кўрсатиш давом этмоқда. Меҳнаткашлар ишлаб чиқаришдаги ҳалол меҳнати ва жамоат ишларидаги актив иштироки билан ҳамманинг ҳурматига сазовор бўлган кишиларни ўз вакиллари қилиб кўрсатмоқдалар.

Тошкент шаҳрининг Чилонзор районидаги ёш бинокор инженер Ю. И. Самандаров район сайлов комиссияси составига биринчи бўлиб кўрсатилган номзодларнинг биридир. 153-қурилиш трестининг комсомоллари унинг номзодини тавсия этдилар. Чет тиллар институтининг ректори Т. Ж. Жўраев, кўп профилли касалхонани қураётган қурилиш бошқармасининг бетончиси В. П. Ягуш, санэпидстанция врачи В. А. Кадрас, район партия комитетининг секретари Р. Қурбонов ва бошқалар шу комиссия составига кўрсатилди.

Тошкент областидаги қишлоқ сайлов комиссиялари составига илғор меҳнаткашларнинг неча юзлаб номзодлари тавсия этилди. Орджоникидзе районидаги Ленин номли колхозда колхозчи Аҳад Олимов, бригада бошлиғи Мели Ҳакимов Куйбишев қишлоқ советига сайлов ўтказувчи сайлов комиссияси составига кўрсатилди. Жданов номли колхознинг аъзоси Мамлакат Абдуллаева, 79-ўрта мактаб ўқитувчиси Улаш Файненова, 13-боғдорчилик узумчилик совхозининг ишчиси Нурилбой Умаров, Бурчмулла касалхонасининг медицина ҳамшираси Тўхта Мамажонова, «Коммунизм» колхозининг аъзоси Хатира Қорабоева ва бошқалар шу райондаги қишлоқ сайлов комиссиялари составига кўрсатилди. (ЎзТАГ).

ҚУРУВЧИЛАРНИНГ РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИ ОЛДИДАН

БИНОКОРНИНГ ЎНГ ҚЎЛИ

Кўкка бўй чўзган минора крани республикамиздаги қурилишнинг кўлами ҳамда қурилишни механизациялаш даражасидан далолат бериб турибди. Ҳозир республика Қурилиш министрлиги қарамоғидаги ташкилотлар қўлидагина 680 экскаватор, 650 бульдозер, 550 минора крани ва бошқа мукаммал техника бор. Улардан унумли фойдаланиш шарофати билан бир талай ишлар механизация зиммасига юкланди. Оғир қўл меҳнати машина-механизмларда бажариладиган бўлиб қолди. Кейинги даврда асосий қурилиш техникасидан фойдаланиш ҳам яхшиланиб бормоқда. Эндиликда экскаваторлар йилига 2650 соат, бульдозерлар 3 минг соат, минора кранлари 2750 соат ишлатилмоқда.

Умуман, Қурилиш министрлиги бўйича ер қазиш ишларини механизациялаш даражаси 95,5 процентга етди. Бетон ишларининг 70 проценти механизмлар ёрдамида бажарилмоқда. Қурилишда энг сермеҳнат ҳисобланган бўёқчилик ва сувоқчилик ишларида ҳам механизация қўл келмоқда.

Ўтган йили Тошкент, Фарғона, Андижон ва Наманган механизаторлари ихтиёрига механизациялаш бўйича базалар юборилди. Бу базалар станоклар билан бекамукўст жиҳозланган. Ана шу имкониятдан фойдаланиб, машиналар қарови ва ремонтини, улардан фойдаланишни яхшиламоқ керак.

Яқинда Янгийўлда ремонт-механика заводи ишга туширилди. Бу корхона йилига бир неча ўн миллион сўмлик ремонт ишларини бажара олади. Заводда турли-туман кранлар, бульдозер ва тракторлар ремонт қилинади. Эҳтиёт қисмлар тайёрланади. Шу йилнинг биринчи кварталида Зирабулоқда яна бир ремонт-механика заводи ишга туширилади. Бу завод экскаваторларни ремонт қилиш бўйича ихтисослаштирилади.

Ҳозир республикада 4 та қурилишни механизациялаш бўйича махсус трестлар ишлаб турибди. Бу трестларнинг иш тажрибаси шуни кўрсатдики, ихтисослаштирилган ташкилотларнинг тузилиши машиналардан яхшироқ фойдаланиш имконини беради. Бу трестларда бригада хўжалик ҳисоби кенг жорий этилган. 1966 йилнинг декабрь ойида республика Қурилиш министрлиги Самарқандда 3-махсус механизация трестини тузиш кераклигини иқтисодий жиҳатдан асослаб берган эди. Лекин бу масалани ҳал этишни республика Молия министрлиги ҳанузгача ҳам пайсалга солиб келмоқда. Бу янги трест Самарқанд, Бухоро, Термиз ва Қарши қурилиш ташкилотларида механизация даражасини кўтариш имконини берган бўлур эди.

Қурилишни механизациялаш соҳасида муайян иш қилинган бўлса ҳам ҳали кўп меҳнати қурилишда кўп ишлатилмоқда. Ўтган йилнинг ўзидаёқ 1 миллион кубометр ҳажмдаги тупроқ қазиш ишлари, 660 минг тонна ҳажмдаги ортиш-тушириш ишлари қўлда бажарилди. Агар ўтган йили ер қазиш ишлари машиналарда бажарилганда эди, 1,2 миллион сўм иқтисод қилиб қолинган бўлур эди. Қўл ишларини механизация зиммасига юкламоқ учун биринчи навбатда қўлланилаётган ускуналарни модернизация қилиш, биринчи навбатда котлован ва траншея қазишдаги ишларни механизациялаш керак.

Қурилишни ташкил этишда жиддий камчиликлар борлиги сабабли иш вақтидан ва машиналар қувватидан яхши фойдаланмаётган қурилиш ташкилотлари кўп. Қурилиш майдонларидаги машиналарнинг учдан бир вақти беҳуда кетмоқда. Баъзан машиналар иш бўлмагани учун бекор туриб қолмоқда.

Юбилей йили топшириқларини кўнгилдагидек бажаришга аҳд қилган бинокорлар бу йил машиналардан фойдаланиш коэффициентини 4-5 процент кўпайтиришга аҳд қилганлар.

В. УСМОНОВ,
инженер.

ЭЛСЕВАР ЙИГИТ

Депутат ва ҳаёт

Уни Ғармистон қишлоғидаги Ленин номли колхоздагина эмас, балки Ғузор районида ҳам танийдилар. Пахта ошиғи, элсевар йигит, дейишади ғармистонликлар уни ҳурмат билан. Бу гапда жон бор. Эргаш мактабда ўқиб юрган чоғларидаёқ онаси ёнида пахта терарди. Қуёш тафтида дала бағрида чиниқди. Дастлаб оддий колхозчи, ҳисобчи бўлиб ишлади. Мана бир неча йилдирки, бригадир. Ишни яхши ташкил этиб, пахта ҳосилдорлигини гобора ошираётганлиги туфайли обрў топди. Бир неча дафъа Куйбишев қишлоқ Советига депутат бўлди. Ғармистонликлар ўтган сайловда ҳам уни қишлоқ Советига депутат қилиб сайлашди. Ўшанда сайловчилар Эргаш Бозоровга пахта ҳосилдорлиги учун астойдил курашиш энг биринчи наказлардан деб тайинлашганди.

Бригадир эл ишончи ҳақида ўйлади. У эл-юрт бойлиги, ғор-ғор пахта хирмонларига кўпроқ ҳисса қўшсам, деди. Бу орзу ҳамиша ҳамдам. У ерларни шудгорлашдан тортиб то ҳосилнинг охирги граммларини йиғиб-териб олишгача барча ишларга бош-қош. Шунинг учун ҳам сайловчилар ишончи оқланмоқда. Пахта ҳосилдорлиги йил-сайин кўтарилмоқда. Жумладан, 1965 йилда ҳар гектар майдондан 15,5 центнер ўрнига 23 центнердан ҳосил кўтарилди. Бултур эса ҳосил янада баракали бўлди. Ҳар гектар ердан салкам 26 центнердан пахта йиғиштириб олинди. Пахтанинг таннархи пландагидан анча арзонлашди. Умуман, бригада 90.000 сўм даромад олди.

Депутат фақат ўз бригадаси ҳақида эмас, балки бутун колхоз истиқболини ўйлайди. Шу йилнинг саратонида Равшан Омонов бригадаси аъзоларидан бир группаси Эргаш аканинг ёнига келишди.

— Ҳа, нима гап?

— Сувимиз озайиб қолди. Бригадиримиз касал. Ёрдамлашсангиз, — мурожаат қилишди улар.

—Хўп бўлади.

Эргаш ака район сув хўжалиги ходимларига учрашди. Аниқласа, кимдир Р. Омонов бригадаси сувига қаллоблик қилган экан. Эргаш ака район сув хўжалик бўлими ходими ёрдамида Омонов бригадасига тегишли сувни ажратиб берди.

Яна бир куни қишлоқнинг Остон бобо, Йўлдош бобо, Омон бобо сингари кексалари Эргаш акани ахтариб далага боришди.

— Биз сенинг уйингга бораётгандик. Энди дардимизни шу ерда айта қолайлик,—деди Йўлдош бобо.—Қишлоқ ўртасидаги катта йўлдан ёзда чанг, қишда лой аримаслигини биласан. Қачонгача шундай қолаверади?

Эргаш ака ўйлаб қараса, қарияларнинг гапи ҳақ. Ундан нажот кутишяпти. Депутат колхоз раҳбарларига учраб, масалани тез ҳал қилди. Эртасигаёқ машиналар йўлга шағал тўкишга киришди.

Яқинда бригада аъзолари Эргаш ака олдига яна бир талаб қўйишди. Бригаданинг шийпони яхшигина безатилган-у, аммо иморат эски. Типовой шийпон қуриш вақти келмадими?!

Эртаси куни бригадир раис ҳузурига борди. Салом-аликдан сўнг, Эргаш аканинг бежиз келмаганлигини раис пайқади шекилли, сўради:

— Хўш, Эргашвой?

— Аъзоларим янги типовой дала шийпони бўлсин, дейишяпти.

— Яхши ишлаганлар қандини урсин!—деди раис Абдулла Турсунов.

Кўп ўтмай район колхозлараро қурилиш ташкилоти билан шартнома тузилди. Пишиқ ғиштдан дала шийпони қуришга киришилди.

...Куни кеча депутат—бригадир ўртоқ Бозоровни дала бошида учратдим. У колхознинг шудгорлаб қўйилган бепоён ерларига боқаркан, фахр билан деди:

— Ер-хазина. Уни боқсанг, сендан инъомини аямайди. Биз 70 гектар ерни чуқур шудгорлаганмиз. Ҳайдаш олдидан белгиланган миқдорда ўғит солдик. Ҳозиргача 300 тонна гўнг жамғариб қўйдик. Бу ишда Жўра Эшдавлатов, Қудрат Омонов, Омон Каримовлар жонбозлик кўрсатишмоқда. Бошқа юмушлар ҳам бажарияпти. Чопиқ трактори ва сеялка кўкламга тахт.

—Марра аёнми?—сўрадик Бозоровдан.

— 30 центнер!

Шу онда мен Эргаш аканинг кўзига боқдим. У, назаримда, сайловчиларнинг ишончини бундан буён ҳам оқлаш ҳақида ўйларди.

Э. ДАМИНОВ.

Қашқадарё области.

Советлар мамлакатида

КОСТРОМАДА Бўяш-ишлов бериш машина-ускуналари заводининг бош корпуси фойдаланишга қабул қилинди. Бу ерда механика инструментал ва бошқа цехлар жойлашди. Корхона тола-калава, лента бўяш ва уларга ишлов бериш машиналари, пайпоқ қолипловчи ва бошқа тўқимачилик агрегатлари чиқаради.

* * *

Олтойдаги улкан химия корхонаси — Барнаул шина комбинати ҳали қурилмоқда, лекин унинг баланд ва ёруғ корпусларида эса ҳозирдаёқ янги ускуналар бирин-кетин ишга туширилмоқда. Ярим актив қурим цехи фойдаланиш учун қабул қилинди. Цех серунум ускуналар билан таъминланган. Цех ишга туширилиши билан автомобиль покришкалари ишлаб чиқариш учун ишлатиладиган қурим чиқариш қуввати икки баравар ортади.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

ЖОНАЖОН ИШИМИЗ

У. КАМОЛОВ,

Ўзбекистон КП Бухоро область комитетининг секретари

Буюк Ватанимиз меҳнаткашлари ажойиб дамларни бошдан кечирмоқдалар. Улуғ Октябрнинг 50 йиллик юбилейи нишонланадиган бу қутлуғ йилни муносиб нишонлаш учун умумхалқ мусобақаси қизғин тус олиб кетди. Чунки Октябрь инқилоби халқимизни зулм ва жаҳолатдан, зулмат ва асоратдан халос қилиб, уларга чинакам озодлик, бахт-иқбол берди. Октябрнинг шарафли ёғдуси туфайли жаҳолат паноҳи бўлган Бухорода ҳам меҳнат аҳли қадимий маданий ва маънавий мероснинг хўжайини бўлиб олди.

Улуғ Октябрнинг зафарли байроғи остида ва Коммунистик партия раҳбарлигида Бухоро инқилоби зафар қучган кунларга ҳам салкам эллик йил бўляпти. Шу тарихан қисқа давр ичида Бухоро меҳнаткашлари тарих ҳали билмаган, эшитмаган ажойиб ғалабаларга эришди. Бу кураш ва ғалаба солномасида меҳнатсевар, оқила ва доно, бахтиёр хотин-қизларимизнинг муносиб ҳиссаси бор.

«Социализм хотин-қизларнинг сиёсий ва иқтисодий тенгҳуқуқлилигини таъминлаб берди. Октябрь революцияси натижасида хотин-қизлар янги турмушнинг актив иштирокчилари бўлиб қолдилар. Уруш даврида ҳам, социализм ва коммунизм қурилиши йилларида ҳам шонли совет хотин-қизлари зўр мардлик, фидокорлик ва кунт билан ишлаш намуналарини кўрсатдилар ва кўрсатмоқдалар. Ҳамма жойда—саноат ва қишлоқ хўжалигида, маориф ва соғлиқни сақлашда, фан ва маданиятда, ёш авлодни тарбиялашда, давлатни идора қилишда хотин-қизлар коммунизм бинокорларининг биринчи сафларида бормоқдалар».

КПСС Марказий Комитетининг «Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигига тайёргарлик тўғрисида»ги қарорида хотин-қизлар шаънига айтилган бу сўзлар Бухоро оқилаларига ҳам тўла таллуқлидир. Областимиз қиз-жувонларининг биргина ўтган йилги меҳнат жасоратини эсга олайлик. Пахтакорларимиз она-Ватанга 345 минг тонна «оқ олтин» ҳадя этган, қишлоқ хўжалигининг бошқа маҳсулотларини етиштириш ва давлатга топшириш топшириқлари муваффақиятли уддалангач, ялпи саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш йиллик плани тўла ва ошириб бажарилган экан, буларнинг ҳаммасида областимиз хотин-қизларининг катта улуши бор.

Саноат корхоналари, колхоз ва совхозларда ажойиб меҳнатсевар қиз-жувонлар, ишлаб чиқариш новаторлари, мўл ҳосил усталари етишиб чиқдики, буларнинг ҳар бири билан ҳақли равишда фахрланамиз «ВЛКСМ 20 йиллиги» тикувчилик фабрикасида меҳнат қилаётган Ленин орденли Саломат Санджонова ва Клавдия Федоровна Шульгаларнинг номи бутун республикамизга маълум. Навоий химия комбинатининг цех бошлиғи, Ленин орденли Валентина Шаталова ва унинг хизматдошлари ўзларининг фидокорона меҳнати билан бахт топган ажойиб аёлларимиздандир. Ҳозир областимизда бирор саноат корхонаси ёки қурилиш, транспорт ташкилоти, колхоз ва совхоз ё муассаса йўқки, унда хотин-қизлар фаол иштирок этмаётган бўлсин. Агар областимизнинг ҳозирги территориясида инқилобгача ишчилар синфи сафида 513 хотин-қиз бўлган бўлса, ҳозирги кунда область саноат корхоналарида 11 минг хотин-қиз ишлаб турибди. Улардан 788 киши инженер-техник, 6 киши корхона директори, 25 киши бош инженер, 100 га яқин киши цех ва агрегат бошлиқлари бўлиб ишлашяпти.

Область партия ташкилоти хотин-қиз кадрларни тайёрлаш ва тарбиялаш, уларни давлат ва жамоат ишларига кўтариш соҳасида кўпгина ишларни амалга оширди. Бундан бир неча йил муқаддам Ғиждувон районидаги Ленин номли колхоз қолоқ ва экономикаси заиф хўжаликлардан ҳисобланарди. Бу ерга ташкилотчи ва меҳнатсевар аёл Қизбиби Ҳусейнова юборилди. Колхозчилар уни бир овоздан раис қилиб сайлашди. Ўртоқ Ҳусейнова партия ва халқ ишончини оқлаш учун астойдил ҳаракат қилиб, хўжаликни оёққа турғизишда коллективга, коммунист ва комсомолларга таяниб иш кўрди. Мана энди бу хўжалик областдаги илғор колхозлар қаторига ўтиб олди. Ўтган йили ҳар гектар ердан 32 центнердан ҳосил кўтарилди. Областимизда Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Қизбиби Ҳусейнова сингари камтарин, жамоатчи, меҳнатсевар аёллар кўплаб топилади.

Хотин-қизлар барча янги, илғор нарсаларнинг ташаббускорлари бўлиб майдонга чиқаётганликлари қувончли бир ҳолдир. Пахтачиликни комплекс механизациялашда Муяссар Барноева, республикада хизмат кўрсатган механизатор, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Мукаррама Қандова, Муҳтарама Жумаева сингари қиз-жувонлар байроқдор бўлдилар.

Қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларида меҳнат қилаётган хотин-қизларимизнинг ибратли ишлари ҳам мақтовга лойиқ. Ромитан районидаги Ленин номли колхознинг машҳур пиллачиси, Давлат мукофоти лауреати Ҳурмат Тешаеванинг довруғи бутун мамлакатга ёйилган Бухоро районидаги «Ленинизм» колхозининг аъзоси, КПСС XXIII съезди делегати, қаҳрамон она Ҳ. Халиловнинг фидокорлиги кўпчиликка маълум. Бу меҳнатсевар аёл хўжаликда пиллачилик звеносига бошчилик қилиш билан бирга 11 фарзандини коммунистик руҳда тарбияламоқда.

Коммунистик жамиятнинг актив қурувчилари бўлган хотин-қизларни ҳамиша ғамхўрлик билан қуршаб олиш ва уларнинг маданий-маиший шароитини яхшилаш масалалари область партия ташкилотининг кўп қиррали фаолиятида асосий ўринни эгаллайди. Партия ташкилотлари КПСС XXIII съезди қарорларини амалга ошира бориб, хотин-қизларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш, уларни раҳбарлик лавозимларига дадил кўтариш, оммавий-сиёсий ва жамоат ишларига тобора кўпроқ жалб этиш масалалари билан кун сайин шуғулланмоқдалар.

Айни пайтда бу соҳадаги ишимизда жиддий камчиликлар ҳам йўқ эмас. Область партия активининг яқинда бўлиб ўтган йиғилишида ана шу камчиликлар рўй-рост очиб ташланди. Ҳали ҳамма хотин-қизлар ҳам ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этилган деб бўлмайди, колхоз ва совхозлардаги раҳбарлик вазифаларида ишлаётган қиз-жувонлар ҳали кам. Чунончи, Навоий райони хўжаликларидаги 263 далачилик бригадасидан атиги 10 тасига хотин-қизлар бошчилик қилмоқда. Қоракўл районидаги Карл Маркс номли колхозда эса хотин-қизлардан бирорта ҳам бригада бошлиғи йўқ. Жойларда қиз-жувонлардан механизатор кадрлар тайёрлашга етарли эътибор берилмаётир.

Маданий-маиший хизмат кўрсатиш соҳасида жиддий камчиликлар мавжуд. Айниқса қишлоқларда болалар муассасалари ҳали етарли эмас. Кўпгина қишлоқ клублари ўсиб бораётган талаблардан орқада қолмоқда. Уларда тарбиявий характерга эга бўлган маданий-оммавий тадбирлар камдан-кам ўтказилади.

Баъзи район партия комитетлари хотин-қизлар ўртасида ишлаш бўйича тўпланган бой тажрибаларни оммалаштирмаётирлар. Айрим жойларда хотин-қизларга нисбатан бой-феодалларча муносабатда бўлувчи, бу билан коммунист деган улуғ номга доғ туширувчи, бебурд шахслар билан муросасозлик қилиб келинмоқда. Бўлмаса, область қишлоқ хўжалик бошқармаси чорвачилик бўлимининг бошлиғи Нормамат Болтаевнинг ярамас хатти-ҳаракатларини бошқа нима билан изоҳлаш мумкин?! Бу шахс хотини ва бола-чақаси бўла туриб бошқа хотинга уйланган. Уни ҳам хўрлаб, ҳайдаб юбориб, учинчи марта уйланмоқчи бўлган. Биз мана шундай бебурд, нопок шахслардан ўзимизни нечоғли тез холи қилсак, сафларимиз шунча мусаффо, пок бўлади.

Хотин-қизлар ўртасида олиб бориладиган сиёсий-тарбиявий ишларни тубдан яхшилаш партия ташкилотларининг жонажон ишидир. Областимиздаги ҳар бир қиз-жувон онгига партиянинг жанговар сўзларини сингдириш, КПСС XXIII съезди қарорлари ва беш йиллик план топшириқларини бажаришда ўз ўрнини белгилаб олишларида уларга кўмаклашиш кундалик фаолиятимизда асосий ўрин олишига эришишимиз зарур.

Тошкентдаги «Учқун» фирмасининг меҳнаткашлари Улуғ Октябрнинг 50 йиллигини янги зафарлар билан кутиб олишга аҳд қилганлар. Суратда: ана шу корхонанинг пешқадам ишчиларидан бири Маъмура Юнусова.

А. Тўраев фотоси.

АЖИБ ҲАНГОМАЛАР

Чўталчи қоровул

Тун. Афанасьев, Стекальников деган икки ўсмир алламаҳал бўлиб қолганига қарамай кўчада санғиб юришарди. Улар озиқ-овқат магазини олдида бир оз тўхтаб қолишди. Уёқ-буёққа аланглаб қоровулхона эшигини аста чертишди. Пўстинга ўралган ғўладек киши қоровулхона дарчасидан бош чиқарди:

— Нима керак?

— Ароқ.

— Чўтали борми?

— Бўлади.

Фрунзе район озиқ-овқат бўлимига қарашли 33-магазин қоровули Зубченко ароқни ортиқча нарх билан пуллаб, «чўтални» ҳамёнига уриб, яна харидор келишини кутарди. Лекин, бу одам ўзининг балойи-нафси деб жиноятга шерик бўлганидан бехабар эди. Бояги йигитчалар маст бўлиб ўғирлик устида қўлга тушдилар. Улар қилмишларига лойиқ жазо оладилар. Шу жиноятга шерик бўлган Зубченко каби шахслар четда қолиши керакми? Айрим магазин қоровуллари кечаси «чўтал» йиғиш билан овора. Уларни на магазин мудирлари, на милиция ходимлари тартибга чақираётир. Ҳатто, бу ишга илҳомлантирувчилар ҳам топилади. Фрунзе район қоровуллар бригадири С. Одилов шундай шахслардан. У қоровуллар билан тил бириктириб тунда ортиқча нарх билан спиртли ичимликлар сотиб, фойдани арра қилиш одатини чиқарган. С. Одилов 16-магазин қоровули Ф. Абдураҳмонов билан 20 шиша ароқни пуллаётганида қўлга тушди.

Қизиқ, қоровулларнинг тунда савдо қилишга қандай ҳаққи бор? Магазин мудирлари бунга нега йўл қўйишади. Баъзан савдо ходимлари:

—Биз қандай бўлмасин планни бажаришимиз керак! — дейишади. Савдо қоидасини бузиб планни тўлдир, деб уларга ким айтган?

Адлия ходимларининг ҳисоботларига кўра, юз бераётган жиноий ишнинг тўртдан уч қисми, безориликнинг ўндан тўққиз улуши ичкилик орқасида келиб чиқаётир. Шундай бўлгач, жиноятчи ва безори қора стулга ўтқизилганда уларнинг «мададкорлари» чўталчи қоровуллар, савдо тартибини бузиб ўзбошимчалик қилаётган савдо раҳбарлари ҳам ёнма-ён ўтириб жавоб беришлари, жазога бевосита шерик бўлишлари керак эмасми?!

Холис хизмат

Баъзиларнинг гапига қараганда, шишада тинч турган ароқнинг ғалати «одати» бор эмиш. У ўз хуштори қулоғига деркан:

—Юз грамми сиздан, қолгани биздан!

Яқинда ичкиликнинг ашиғига кирмаган Насриддин афанди юз граммни отиб олгач, ҳалиги гапга учиб қолди. У хотинидан яшириб дўпписининг жиягига қистириб қўйган пулни ҳам ароққа ишлатиб юборди. Бир вақт қараса гандираклаб кўчада бораётир. У «йўлимни тўсган номард», деб симёғочга жаҳл билан бир калла қўйди-ю, думалаб ўша ерда ётиб қолди. Қанча вақт ўтди билмади. Иттифоқо кўзини очса, икки норғил йигит қўлтиғидан олиб уни турғизишяпти.

— Юринг афандим, жаннатга!— дейишди улар баравирига.

— А, мен ўлдимми? Йўқ, тирикман-ку!

— Машинага чиқинг!

— Жаннатга машинада бориладими? Мени калака қилманглар. Қил кўприкдан ўтилади.

— Космонавтлар қил кўприкни бузиб, асфальт йўл қуришган. Туринг!

Шундай қилиб денг Насриддинни олиб кетдилар. У кўзини юмиб-очса оқ халатли меҳрибон бир киши тепасида парвона бўляпти. Кейин худди чақалоқдек унинг кийимларини ечиб, чўмилтиришди. Оқ чойшабларга ўраб юмшоқ каравотга ётқизиб қўйишди. Афанди ширин тушлар кўриб эрта билан уйғонса жаннатда эмас, оддийгина уйда ётибди. Тез отланиб эшикка чиқди-ю, соқчидан сўради:

—Мен қаердаман?

— Ҳушёрхонадасиз! — дейишди меҳрибон кишилар илтифот билан афандини кузатиб қолишаркан.

Афанди-ку, ҳушёрхонага умрида бир марта борибди. Ойда икки-уч у ернинг холис хизматидан «баҳра» олаётганлар бор-ку! Гап шундаки, ҳушёрхона ходимлари «меҳмонлардан» штраф олиш билан чекланиб қолмоқдалар. Тошкент шаҳар ҳушёрхонасига келганларнинг тўртдан бири, Когонда эса учдан бирининг иш жойига хабар берилмаган. Нега шундай?

— Айрим корхона, муассаса маъмурияти хатимизга жавоб бермаётир, — дейишади ҳушёрхона бошлиқлари

Сўнгги икки ой мобайнида «Ташхимсельмаш» заводига ўндан ортиқ хат юборилган. Лекин жамоат тартибини бузган, ҳушёрхонага олиб келинган кишилардан бирортасининг ҳам хулқ-атвори коллективда муҳокама қилинмаган. Бир неча ой мобайнида Бекобод ғишт заводида эса ичкиликбозлик оқибатида 388 ишчи куни йўқотилган. Лекин завод партия ташкилоти бу иллатнинг таг-томири билан чопиб ташлаш ҳақида бош қотирмаётир. Шунингдек, Самарқанд ҳушёрхонаси ходимлари шаҳардаги 1-механика заводи директори номига 12 та хат юбориб бирорта ҳам жавоб ололмаганлар. Бундай масъулиятсизлик тартиббузарлар тегирмонига сув қуймоқда. Улар ҳушёрхона ходимларининг холис хизматидан, корхона раҳбарларининг сукут сақлашидан мамнун бўлиб, «дўппиларини яримта» қилиб юрибдилар.

Чидаганга чиқарганмиш

Дорихонада сотувчи билан харидор зардали гаплашарди:

—Сўрғич борми?

—Йўқ.

—Қачон бўлади?

—Номаълум.

— Қаердан топиш мумкин?

Сотувчи елка қисади. Унинг ўрнига кимдир жавоб беради.

— Қўлдан оласиз...

Худди шундай суҳбат пойафзал магазинида ҳам давом этарди:

— Беш яшар болага юзли калош борми?

— Йўқ.

— Келадими?

— Билмадим.

Кимдир яна гапга аралашади. Истаган нарсангизни «универсал» магазиндан топиш мумкин, дейди. Бу магазин Чорсудамиш.

—«Тоҳир-Зуҳра» магазини ёнидами?

— Йўқ. Содда экансиз. Сал берироқда. Очиқ майдонда...

Дарвоқе, Чорсудаги ўзига хос «универсал» магазинда ҳамма нарса муҳайё. Бу ернинг «сотувчилари» ҳам анча илтифотли. Қулоғингизга шивирлашади.

— Нима керак? Сўрғичми? Ярим сўм. Бир тийин камга сотилмайди. Болалар калоши беш манат.

—Яхши туфли бор, оласизми?— дейди бошқаси.

— Жемпирнинг магазин кўрмаган энг аълосидан керакми?

Қисқаси, бу ерда ҳамма нарса топилади. Лекин бу ерда битта нарса йўқ: чайқовчининг қулоғини бураб, тартибга чақирувчи милиция ходимларини тополмайсиз. Ажаб, Тошкент шаҳар Октябрь район милиция бўлимидаги ўртоқлар чайқовчилар билан курашиш бошқаларнинг иши деб билаётганга ўхшайдилар.

Н. ЕҚУБОВ.

РЕСПУБЛИКА МАҲАЛЛИЙ САНОАТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ МАСАЛАЛАРИ

ТАЛАБ ВА РЕЖАЛАР

А. АБДУРАҲМОНОВ,

Ўзбекистон ССР маҳаллий саноат министри.

КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленумидан кейин республикамиз маҳаллий саноатини ривожлантириш учун кенг истиқболлар очилди. Партия ва ҳукуматимизнинг халқ истеъмол товарларини кўплаб ишлаб чиқариш соҳасидаги тадбирларини оғишмай амалга ошириш учун кураш дастлабки қувончли натижаларни бермоқда.

Лоақал ўтган йилнинг якунига бир назар солайлик. Беш йилликнинг биринчи йилида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми ундан аввалги йилдагига қараганда 20 процент ортди, 70 хилдан ортиқ янги хил буюмлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Ускуналардан, ишлаб чиқариш майдонларидан фойдаланиш ҳам бирмунча яхшиланди. Маҳаллий саноат республика халқ хўжалигида муҳим соҳалардан бирига айланиб боряпти. Корхоналаримизда ҳозирги кунда 1400 хилдан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. Дўппи, гилам, полос, зардўзлик, каштачилик буюмлари, рўзғор учун зарур бўлган эмалланган ва рухланган идишлар, каравотлар, пластмасса буюмлари ва бошқа шунинг каби маҳсулотларни маҳаллий саноат корхоналаригина ишлаб чиқараётир.

Ўтган йили Андижон ва Чуст бадиий буюмлар, Хива гиламчилик фабрикалари айниқса яхши кўрсаткичларга эришди. Бу корхоналарда ишлаб чиқаришни бир меъёрда ташкил этиш ва планларнинг ортиғи билан бажарилишига муваффақ бўлинди. Чиқиндилардан қайта фойдаланиш соҳасида маҳаллий саноат корхоналари олиб бораётган ишлар диққатга сазовордир. **Хива ҳамда Шаҳрисабз бадиий буюмлар фабрикалари ўтган йили Қайроққум гилам комбинати чиқиндиларидан фойдаланган ҳолда 38 минг квадрат метр гилам ва полос тайёрлашга муваффақ бўлишди. «Электробитприбор» заводи бошқа корхоналарда яроқсиз деб топилган чиқиндилардан 650 километр узунликда электр симлари ва шнур ишлаб чиқарди.**

Беш йилликнинг биринчи йили якунларини астойдил таҳлил қиладиган бўлсак, Маҳаллий саноат министрлиги ихтиёридаги корхоналар ишида ҳали жиддий камчиликлар борлигини кўрамиз. Ҳали шундай корхоналар ҳам борки, улар маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми бўйича белгиланган планларни, халқ истеъмоли учун жуда зарур бўлган буюмлар тайёрлаш топшириқларини бажармаяпти. Бир қатор корхоналарда маҳсулотларнинг сифати паст. Тошкент каравот заводи, Наманган бадиий буюмлар фабрикаси, пойтахтдаги «Сувенир» фабрикаси ва бошқа айрим корхоналар ўтган йили паст сифатли маҳсулот тайёрлади.

Маҳаллий саноат корхоналари коллективлари 1967 йил топшириқларини муваффақиятли бажариш учун дадил қадам қўйдилар. Ўтган йилги камчиликларни бартараф этиш тадбирлари кўрилмоқда. Юбилей йилида республика маҳаллий саноати янада юксалади. Аммо ана шу юксалишга эришишимиз учун бир қатор муҳим масалаларни ишчанлик вазиятида ҳал қилишга тўғри келади.

Капитал қурилишга раҳбарликнинг сустлиги маҳаллий саноат корхоналари ишидаги муҳим камчилик ҳисобланади. КПСС XXIII съездининг беш йиллик план юзасидан қабул қилган Директиваларида халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқариш суръатларини ишлаб чиқариш воситалари тайёрлаш суръатлари билан яқинлаштириш кўзда тутилади. Шу муносабат билан республика маҳаллий саноатининг кўпминг кишилик коллективи олдида юқори сифатли маданий товарлар, хўжалик, ҳунармандчилик буюмлари ишлаб чиқаришни яна ҳам ривожлантириш вазифаси турибди. Маҳаллий хом ашё ресурсларидан, материаллардан, саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши чиқитларидан ўринли фойдаланиш талаб этилади. Шаҳарлар ва қишлоқлардаги ишга яроқли кишиларни мавсумий ишларга сафарбар этиш ҳақида ўйлаб кўриш керак.

Беш йилликнинг иккинчи йилида республика маҳаллий саноатида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш ўтган йилдагига нисбатан 28 процент ортади. Аҳолининг маданий-маиший ҳамда хўжалик эҳтиёжи учун товарлар ишлаб чиқариш 26 процент кўпаяди. Юбилей йилида аҳоли маҳаллий саноат корхоналаридан камида 4800 тонна рухланган ва 1300 тонна эмалланган идиш-товоқ, 160 минг каравот, 70 минг рўзғор вентилятори, 5 минг тоннадан ортиқ пахта, 23 миллион сўмлик бадиий-ҳунармандчилик буюмлари, шу жумладан, миллион дона дўппи, 24,5 минг гул кўрпа, 55,8 минг чойшаб, кўплаб миллий кийим-кечаклар ва бошқа кўплаб маҳсулотлар олади.

Бу, ҳақиқатан ҳам мураккаб вазифа. Шунга эришмоқ учун маҳаллий саноат бутун республика саноати билан боғлиқ ҳолда ишлаши лозим. Баъзи тармоқларнинг юксалиш суръатлари, бир қатор корхоналарни ихтисослаштиришнинг даражаси ва йўналиши саноатни районлаштириш вазифаларини ҳал қилишга бўйсундирилмоғи лозим. Республикамиздаги кўпгина шаҳарлар ва районларда аҳоли учун зарур бўлган маҳсулотларни ишлаб чиқариш мумкин. Аммо ҳануз бундай районларда бошқа республикалардан келтирилган товарлар билан савдо қилинмоқда. Бундан кўриниб турибдики, республика маҳаллий саноатининг айрим соҳаларини хом ашё базаларига ва истеъмолчиларга яқинроқ районларга жойлаштириш зарур.

Бу беш йилликда маҳаллий саноатимиз аҳолининг бадиий-ҳунармандчилик буюмларига, рўзғор буюмларига, рўзғорда ишлатиладиган техника буюмларига, маҳаллий бинокорлик материалларига, маиший химия товарларига бўлган эҳтиёжини қондиришга даъват этилган. **Металлни қайта ишлаш корхоналари ишини асосан идиш ва хўжалик буюмлари, эшик-деразаларга ўрнатиладиган ошиқ-мошиқлар, тутқичлар, қулф-калитлар, печкалар, томорқани ишлашда қўлланиладиган буюмлар ва бошқа шу каби маҳсулотларни ишлаб чиқаришга йўналтириш керак бўлади.** Тикувчилик корхоналарида ҳам ихтисослаштириш йўлидан бориш мақсадга мувофиқ бўлар. Бунинг учун корхоналарни, цехларни маҳсулотларнинг айрим турларини ишлаб чиқаришга мослаштириш лозим.

ЯНГИ КОРХОНАЛАР

«Главташкентстрой»га қарашли 4-қурилиш трестининг азамат бинокорлари янги йилнинг дастлабки кунларида Тошкент экскаватор заводида йирик корпусни фойдаланишга топширдилар. «Ўзбекхлопкомаш», асбобсозлик, кабель ва электротехника заводларида ҳам янги қувватлар ишга туширилди.

●

Октябрь 50 йиллигини меҳнатда янги зафарлар билан нишонлашга азми қарор қилган 167-қурилиш тресги коллективи Урганч бинокорлик материаллари заводида мураккаб технологик линияни муддатидан илгари ишга туширди. Ана шу линия ёрдамида ҳар йили 26 миллион дона ғишт тайёрлаб чиқарилади.

●

Самарқанд шаҳрида янги мебель фабрикаси маҳсулот ишлаб чиқара бошлади. Корхона бир йил давомида 3 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга. Фабрикани 150-қурилиш тресги бинокорлари қисқа муддатда қўлдан чиқардилар.

●

«Ташавтомаш» заводида замонавий корпус қад кўтарди. Бу ерда трактор прицеплари ишлаб чиқарадиган цех жойлаштирилди. Цех ҳар йили колхоз ва совхозларимизга камида 500 дона прицеп тайёрлаб жўната олади. Чирчиқ шаҳридаги 160-трест бинокорлари заводда яна янги қувватларни тезроқ ишга тушириш учун ғайрат кўрсатиб меҳнат қилаётирлар.

М. СУЛТОНОВ.

МИРЗАЧЎЛГА ҲУЖУМ КЕНГАЙИБ БОРМОҚДА

ГУЛИСТОН. Меҳнаткашлар депутатлари Сирдарё область Советининг навбатдаги сессиясида область халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1967 йилги давлат плани ва беш йилликнинг иккинчи йили бюджети қараб чиқилди.

Бу йил Ўзбекистон қўриқ ерларини ўзлаштирувчилар учун шонли йилдир. 482 минг тонна пахта етиштириш планлаштирилмоқда. Бу эса область ташкил топган дастлабки йилдагига нисбатан қарийб 65 минг тонна кўпдир. Ҳосилнинг ярмидан кўпроғи, яъни 260 минг тоннаси машиналар билан териб олинади. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг бошқа турларини етиштириш ҳам кўпайтирилади.

Планда янги ерларни ўзлаштиришга ва ўзлаштирилган ерларнинг мелиорация ҳолатларини яхшилашга катта эътибор берилмоқда. Ирригация ва мелиорация ишлари учун 9700 минг сўм маблағ ажратилди. Капитал қурилиш учун анча маблағ ажратилмоқда. Бу йил чўлқуварлар қарийб 12 минг квадрат метр уй-жой, янги клублар, касалхоналар, магазинлар, мактабларга эга бўладилар. Маиший хизмат кўрсатиш корхоналари ишлаб чиқарадиган ялпи маҳсулот ҳажми ўтган йилдагига нисбатан қарийб икки баравар кўпайди.

Сессия беш йилликнинг иккинчи йилида область халқ хўжалигини ривожлантириш планини ва бюджетини бир овоздан тасдиқлади. (ЎзТАГ).

«СПАРТАК» — ўзбек саҳнасида

Ленин мукофотига сазовор бўлган бирдан-бир балет асари «Спартак»нинг ўзбек саҳнасида қўйилиши маданий ҳаётимизда катта воқеадир. Алишер Навоий номидаги ўзбек давлат академик опера ва балет Катта театри ижодий коллективи шу кунларда машҳур композитор А. И. Хачатуряннинг бу ажойиб асарини зўр иштиёқ билан саҳналаштирмоқда.

Асарни балетмейстер Иброҳим Юсупов ўзбек саҳнасида қўймоқда. Саҳнани Арманистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, СССР Давлат мукофоти лауреати Артур Мирзоян безатаётир. Спартак ролини артист Виталий Васильев, Фригия ролини Ўзбекистон ССР халқ артисткаси Бернора Қориева, Эгина ролини СССР халқ артисткаси Галия Измайлова, Гармодий ролини Иброҳим Юсупов ижро этадилар.

4 ва 5 февраль кунлари «Спартак» балетининг премьераси бўлади.

Э. ХУШБЕКОВ.

ФАН ЮТУҚЛАРИ — ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИГА

Пахта ва кимё

Х. УСМОНОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси, кимё фанлари доктори.

Пахта — табиатнинг қимматбаҳо инъомидир. Ундан фақат толаларгина олинмай, келажакда қимматбаҳо дориворлар, лимон, мева ва бошқа кислоталар, турли фенол бирикмалари ва ҳар хил нейтрал хусусиятли моддалар олиниши кўзда тутилмоқда. Ҳозирдаёқ Иттифоқимиздаги анчагина илмий муассасаларда, шу жумладан Тошкентдаги пахта целлюлозаси кимёси ва технологияси илмий-тадқиқот институтида ҳам бу соҳада катта иш олиб борилмоқда.

Биз институт директори Х. УСМОНОВдан ана шу ишлар ҳақида сўрадик. Ҳурматли олим газетхонларимиз учун қуйидаги мақолани ёзиб берди.

ЛИНТДАН ПАХТА ЦЕЛЛЮЛОЗАСИ

Целлюлоза — энг кўп тарқалган табиий полимердир. Целлюлозанинг турли ҳосилалари сунъий толалар, плёнкалар, лак ва пластиклар ишлаб чиқаришда ҳамда фармацевтика, медицина, полиграфия, нефть, тўқимачилик, гидролиз ва бошқа саноат тармоқларида кенг қўлланилади. Ана шу қимматбаҳо целлюлозанинг табиатда икки муҳим манбаи бор. Уларнинг бири ёғоч бўлса, иккинчиси пахтадир. Пахта толасининг ўзи одатда тўқимачилик саноатида табиатда қандай учраса ўша кўринишида, ўзгаришсиз ёки бўлмаса, унга бир талай янги хусусиятлар киритилган (модификацияланган) ҳолда ишлатилади. Бироқ бир қатор муҳим саноат тармоқларида (масалан, кино плёнкалар тайёрлаш учун кетадиган ацетил целлюлозаси ишлаб чиқиш ва бошқалар) фақатгина линтдан ажратиб олинган целлюлозадан фойдаланилади. Пахта целлюлозасига бўлган талаб йилдан-йилга ортиб бормоқда. Шу сабабли кимё саноати учун зарур бўлган пахта целлюлозасини ишлаб чиқиш анча масъулиятли вазифа ҳисобланади. Ҳозирги пайтда барча ишлаб чиқарилаётган пахта целлюлозаси пахта линти асосида олинади.

Энг тоза целлюлоза табиатда асосан пахта толасида учрашини ҳам айтиб ўтишимиз керак. Пахтанинг селекция навига қараб, толада целлюлозанинг миқдори 96 процентгача бўлади.

Ғўзанинг ўсиши ва ривожланиши ўзига хос хусусиятларга эга. Гуллаш жараёни ғўзанинг пастки шохчаларидан бошланади. Гуллашнинг иккинчи кунида унинг ўрнида кўсак ҳосил бўлади. Пахтанинг ривожи ана шу кундан бошланса ҳам, лекин ҳамма пахта толачалари бир пайтда вужудга келмайди. Толаларнинг фақат асосий қисмигина ғўзанинг гуллай бошлаган кунида пайдо бўлади ва ривожланади. Қолган толалар эса бир неча кундан кейин пайдо бўлиб ўса бошлайди. Ана шу толалар — момиқ, пахта туки линт ва делинтдан иборат бўлиб, уларнинг узунлиги асосий пахта толалариникига нисбатан анча қисқа, бироқ кўндаланг кесимлари эса каттароқ бўлади.

Линтдан пахта целлюлозасини олиш ёғочдан целлюлоза ажратиб олишга қараганда анча осон. Чунки линт ўзида 96 процентга қадар, ёғоч эса фақат 50 процент целлюлоза тутади. Линтдан целлюлоза олишни линтнинг сифатини яхшилаш жараёни деб атаса ҳам бўлади. Чунки бундай жараён натижасида целлюлоза билан биргаликда учрайдиган линтдаги турли аралашмалар (пектин, мўмёғ, серкул ва таркибида азот тутган моддалар, лигнин, пентозанлар) ажратиб ташланади. Шу тариқа целлюлозада энг муҳим фактор—тозалик (софлик) рўёбга чиқарилади. Ана шундай тайёрланган пахта целлюлозаси ацетат толаси ва плёнкаси ҳамда самолёт штурваллари ва автомобиллар баранкаси (рули) тайёрланиши учун ишлатиладиган пластмассалар (масалан, этрол) ишлаб чиқишда қўлланади.

Пахта целлюлозаси ёғоч целлюлозасидан макромолекулаларининг узунлиги ва уларнинг бир-бирига нисбатан жойланиш зичлиги, физикавий тузилиши билан фарқ қилади. Пахта целлюлозасининг макромолекулалари одатда анча узун, бир хил типда ва ўзаро зичроқ жойлашган.

Шу кеча-кундузда турли янги халқ хўжалиги соҳаларининг эҳтиёжларини қондира оладиган пахта целлюлозасини яратиш устида СССР Кимё саноати министрлигига қарашли бизнинг Тошкент пахта целлюлозаси институтимиз мамлакатимиздаги бошқа бир талай коллективлар билан бирга катта илмий тадқиқот ишларини олиб бормоқда.

ПАХТАДАН — ГЛЮКОЗА, СПИРТ ВА ФУРФУРОЛ

Ёш, ҳали ўсиб етилмаган пахта толасида целлюлоза жуда кам миқдорда бўлиб, лекин унда кўп миқдорда глюкоза (қанд) бўлади. Вақт ўтиши билан толада глюкоза миқдори камайиб, целлюлоза эса борган сари ортиб боради. Шуниси қизиқки, бу икки жараённинг амалга ошиши бир хил тезликда бўлади.

Целлюлозанинг бузилишини атайлаб ҳам амалга ошириш ҳоллари учрайди. Масалан, вискоз шойиси ишлаш жараёнида йигириладиган целлюлоза — вискоз эритмаси унчалик ёпишқоқ бўлмаслиги керак. Бир хил концентрацияли эритмада эса целлюлозанинг полимерланиш даражаси қанча юқори бўлса, эритманинг ёпишқоқлиги ҳам шунча юқори бўлади. Демак, бундай пайтда полимерланиш даражасини атайлаб камайтириш зарур бўлади. Бундан ташқари целлюлоза макромолекуласини атайлаб парчалаш натижасида целлюлоза чиқиндисидан гидролиз саноатида спирт олинади. Гидролиз усули билан, яъни юқори температурада, катализатор сифатида сульфат кислотаси ишлатган ҳолда пахта целлюлозасига сув таъсир эттириб, макромолекула тўла-тўкис парчаланади. Гидролиз заводларида ана шундай тайёрланган глюкоза эритмаларига бир қатор қайта ишлов берилгач, бижғитилади ва сўнгра этил спирти ҳайдаб олинади. Агар хом ашё сифатида шелуха (чигит пўсти) ишлатилса, у ҳолда гидролизга учратилган ҳар бир тонна шелухадан 40 килограммгача спирт олиш мумкин. Борди-ю, глюкозага махсус ачитқи микроорганизмлари (бактериялар) қўшилса, у пайтда ўз таркибида 50 процентдан ортиқ оқсил моддасига эга бўлган хашаки ачитқи ҳосил бўлади.

Шу кеча-кундузда Ўзбекистоннинг гидролиз заводларида нефть маҳсулотларидан синтетик йўл билан ачитқи олинмоқда. Демак, олдимизда нефть маҳсулотларини пахтачилик қолдиқлари билан алмаштиришдек муҳим вазифа турибди. Республикамиз химиклари шелуха ўрнида ғўзапоядан гидролиз саноатида фойдаланиш имкониятлари борлигини очиб беришди. Шу билан биргаликда ғўзапояни қайта ишлаш технологиясини ҳам ишлаб чиқишди. Агар заводлар ғўзапоя билан ишлашга ўтса, улар қарийб 3 миллион тоннага тенг бўлган хом ашё запасига эга бўладилар. Яна ғўзапоядан картон ва қоғоз ҳам олиш мумкинлиги аниқланди. Сифати паст бўлган линт ва делинтдан эса энг яхши қоғоз навларини тайёрлаш мумкинлигини исботлайдиган тажрибалар ўтказилди.

Гидролиз саноатида пахтачилик маҳсулотларидан фурфурол ишлаб чиқиш ҳам йўлга қўйилди. Ўзбекистон мамлакатимизни фурфурол билан таъминловчи асосий база ҳисобланади. Фурфурол суюқ ёғсимон модда бўлиб, ундан янги ёпилган ноннинг ҳиди келади. Шунинг учун ҳам фурфурол ишлаб чиқарадиган завод ёнидан ўтиб бораётган одам кўпинча: «Яқин орада, эҳтимол, новвойхона бўлса керак», деб ўйлайди. Аслида бу ерда шелуха ёки ғўзапоя, маккажўхори ёки кунгабоқар пўчоғи қайнатилаётган бўлади.

Гидролиз йўли билан целлюлозадан олинган хом ашё тўғридан-тўғри, спирт ёки оқсил ачитқилари ажратиб олинмасдан туриб, тоза глюкоза тайёрлаш учун ярайдими? Ҳа, албатта. Бу масала бизда ишлаб чиқилган, яқин кунлар ичида Янгийўл шаҳридаги гидролиз заводида Иттифоқда ягона ҳисобланган янги қурилма ишга тушириладики, у билан пахта момиғидан қанд-глюкоза олинади. Бу иш қуйидагича амалга оширилади. Қўшни пахта тозалаш заводи ёки ёғ-мой комбинатидан эскалатор орқали гидролиз заводига тола ҳамда момиқдан тозаланган чигит олиб келинади. Бу чигит одатда бир оз пахта туки билан қопланган бўлади. Гидролиз заводида у кислота, кислотанинг буғи билан қайта ишланиб, тукдан тозаланади, сўнгра ювилиб, қуритилиб, яна ёғ-мой комбинатига қайтарилади. Ана шундай қилиб, комбинат иши анчагина енгиллаштирилади. Шу тариқа узоқ сақлаш ва транспортда ташиш жараёнида (яланғочланган чигит қувурларда сувдек оқаверади) чигит таркибидаги ёғнинг исроф бўлишига барҳам берилади. Умуман, олганда барча комбинатларда агар тукли чигитлар ўрнида яланғочланган чигитлар ишлатилса, бир йилда камида 3,5 миллион сўмга яқин фойда олиш мумкин. Чигит гидролизлангандан сўнг, у оҳак ёрдамида нейтралланади, кейин эса тозаланади, ош тузи ёрдамида глюкозаси чўктирилади ва чўкма ажратиб олингач, энг охирида юқори сифатли оппоқ глюкоза кристаллари ҳосил қилинади. Ҳисобларга кўра, кимёвий йўл билан олинган глюкозанинг таннархи 200 сўмдан ошмайди, ваҳолонки, ҳар бир тонна глюкозанинг харид нархи 1100 сўмга тенг. Демак, юқорида гапириб ўтилган ишлаб чиқариш жараёни амалга оширилса, у тез орада ўз харажатларини қоплайди.

Яланғочланган чигитдан уруғ сифатида фойдаланишнинг ҳам анча афзалликлари бор. Чунки экиш пайтида ердаги ҳар бир чуқурчага маълум миқдорда (масалан 4 дона) чигит туширилиши керак Яланғочланган чигитлардан фойдаланилганда бу нарса осонлик билан амалга оширилади, акс ҳолда, яъни тукли чигитларни экиш пайтида уруғ чуқурчаларга белгиланган миқдорда тушмаслиги мумкин, бу ортиқча исрофгарчиликка олиб келади.

Бироқ, энг муҳими шундаки, юқоридаги жараён кимёгарлар учун қўшимча 100 минг тоннага яқин қимматбаҳо хом ашё—делинт олиш, демак целлюлоза ишлаб чиқариш учун яна бир катта хом ашё базасини вужудга келтириш имконини беради. Борди-ю, целлюлоза керак бўлмай қолса, у ҳолда делинтдан глюкоза олиш мумкин. Делинтдан 60 процентга яқин глюкоза ажратиб олинишини назарга олсак, у ҳолда юқорида қайд қилинган делинт запаси — 60 минг тонна глюкоза ҳам демакдир. Делинтдан яна юқори сифатли махсус қоғоз навларини ишлаб чиқаришда фойдаланиш мумкин.

Целлюлозадан олиниши мумкин бўлган ва олинаётган яна бир ажойиб модда ҳақида ҳам тўхтаб ўтмоқчимиз. Тўқимачилик саноатида газламани шлихтлаш—юмшатиш, шаффоф этиш ва толаларнинг бир-бирига боғлиқлигини яхшилаш мақсадида одатда крахмал ишлатилади. Ана шу мақсадда ҳам пахтадан ёки унинг қолдиқларидан фойдаланилса бўлмасмикин? Текширишлар ижобий натижа берди. Бунинг учун линтнинг энг паст сортини ва чигитдан ажратиб олинган пахта тукларини суюқ ишқор эритмасида қайнатиш, кейин у енгилгина оқланиши ва ювилиши керак. Ҳосил бўлган целлюлоза маҳсули ёғоч целлюлозаси каби концентрланган (тўйинган) ишқор эритмаси билан, кейин эса монохлоруксус кислотасининг тузи билан қайта ишланса, карбоксиметилцеллюлоза (КМЦ) деб аталувчи, сувда эрийдиган, ёпишқоқ елим шаклидаги модда ҳосил бўлади. КМЦ дан ҳозирнинг ўзидаёқ жуда кўп мақсадларда фойдаланилаётир. Масалан, ер ости бойликларини текшириш учун асосан қазиш ишлари олиб борилади. Қазиш ишларини осонлаштириш учун ўша жойнинг тупроғини юмшатиш катта аҳамиятга эга. Бунинг учун, яъни тупроқ структурасини ўзгартириш ва ерни юмшатиш мақсадида КМЦ дан фойдаланилади. Бундан ташқари бўёқларни қуюқлаштириш ҳамда уларнинг ёпишқоқлигини бирмунча яхшилаш учун ҳам КМЦ жуда қўл келмоқда. Озиқ-овқат саноатида ҳам бир талай мақсадларда КМЦ ишлатилиши мумкин. Масалан, уни крахмал ўрнида ишлатса бўлади. Крахмал тўқимачилик саноатида газламаларни шлихтлаш учун жуда кўп миқдорда қўлланилади. Делинт асосида олинган махсус КМЦ бу мақсадда бемалол ишлатилиши мумкинлиги ҳар жиҳатдан аниқлаб чиқилди. Бу борада Тошкент тўқимачилик комбинатида муҳим тажрибалар олиб борилди ва КМЦ билан шлихтланган ўн минглаб метр газлама ишлаб чиқилди. Бундан кейин крахмал тўғридан-тўғри озиқ-овқат саноатида ишлатилиши керак. Агар шундай қилинса, (1970 йилда, масалан, 165 минг тоннага яқин крахмал тўқимачилик саноатига сарф қилиниши керак) ҳар йили миллион тоннага яқин картошкани ёки 275 минг тоннага яқин ғаллани тежаб қолиш мумкин бўлади.

ПАХТАНИНГ СИФАТИНИ ЯХШИЛАШ

Усти-бош тўғрисида гап борганда энг аввало уларни ғижимланмайдиган қилиш керак. Чет элларда бу соҳада бир талай тажрибалар ўтказилган. Лекин биз ўз усулларимизни ва мавжуд усуллардан ҳам афзал бўлган йўлларни топишимиз керак. Ана шу масала устида мамлакатимизда бир қанча лабораториялар, шу ҳисобда Тошкент шаҳрида бизнинг институтимизда ҳам бир лаборатория иш олиб бормоқда.

Целлюлозадан тайёрланган газламани ғижимланмайдиган қилиш ғояси шундан иборатки — целлюлозанинг дастлабки ҳолатига қайтиш деформациясини ошириш, яъни уни пластик қилиш керак. Бунинг учун целлюлозанинг узун макромолекулаларини кичкина молекулалар воситасида бир-бирига боғлаш (тўрлаш) лозим. Кимёгар олимлар ҳозир целлюлоза ва бошқа полимер материалларини тўрлай оладиган янги-янги моддаларни олиш устида ҳам муҳим кузатишлар ўтказишмоқда. Шу билан бирга тўрлаш технологиясини ишлаб чиқиш устида бош қотиришмоқда. Ҳозирнинг ўзидаёқ унча катта миқёсда бўлмаса ҳам тўрланган материалларнинг дастлабкилари ишлаб чиқилмоқда.

Техника мақсадларида ишлатиладиган матоларни чиримайдиган, юқори даражали иссиқликка бардош берувчи ва ҳатто ёнмайдиган, ёруғлик, об-ҳаво ҳамда бактериялар таъсирига чидамли қилиш каби вазифалар ҳам олдимизда турибди. Буни ҳал қилиш учун турли йўллардан фойдаланиш керак — яъни целлюлоза макромолекулаларини тўрлаш, уларга ҳар хил синтетик полимер макромолекулаларини пайвандлаш ва целлюлоза макромолекулалари ўзида тутган гидроксил группаларни бошқа типдаги группалар билан алмаштириш, яъни целлюлозанинг эфирларини олиш керак.

Буларнинг ҳаммаси бизни пахтачиликни янада ривожлантиришга даъват этади.

ПЕШҚАДАМЛАР

Ўтган йилни муваффақиятли якунлаган Самарқанддаги «Ингичка» кон бошқармасининг азаматлари беш йилликнинг иккинчи йили топшириқларини бажаришда ҳам зўр ғайрат кўрсатиб ишламоқдалар. Кўпгина шахта ва участкаларда, бригада ва сменаларда Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига олинган мажбуриятлар муваффақиятли адо этиляпти.

С. Холбеков, С. Баярский, А. Яковлев, А. Сембиев, В. Лабжанидзе ўртоқлар бошчилик қилаётган смена ва бригадалар юбилей йили мусобақасида пешқадамлик қилмоқдалар. Бу коллективларнинг кўплаб ишчилари ҳозир март ойи ҳисобига меҳнат қилишмоқда. Раҳматулла Кенжаев, Жавод Абдушоев, Умар Холбеков, Ҳусан Бекназаров, Абдуллажон Орипов каби ишчилар шу кеча-кундузда ҳар сменани планга қўшимча иш бажариш билан якунламоқдалар. Улар ҳозир II квартал ҳисобига ишлашяпти.

М. ҚОБУЛОВ,

◆ ● ◆

Пойтахтимиздаги газ аппаратлари заводида беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақа қизиб кетди. Газ плиталарини йиғаётган илғор ишчилардан бири Рена Абдуллина ҳалол меҳнати билан ҳамкасбларига ўрнак бўлмоқда. У смена топшириқларини ортиғи билан бажаради.

И. Глауберзон фотоси.

ТЎХТАХОЛА ЯНГЛИШДИ...

ҲИКОЯ

Тош йўл бўйидаги дарвоза ёнида серосимада турган Тўхтахоланинг кўзида жиққа ёш. Холанинг кўзига дунё тор бўлиб кўринади. Юраги эзилади.

Олдин мотоциклини тариллатиб бир йигит ўтди, ху кейиндан йўлни чангитиб келаётган машина қораси кўринди. Қани энди тезроқ етиб келса, ёки холада қанот бўлса-ю, унга қараб учса! Ким билсин, шофернинг ҳам ҳар қандақаси бўлади. Бераҳмроқ бўлса тўхтатмай ўтиб кетар. Машина яқинлашди. Тўхтахола жон жаҳди билан югуриб, йўлнинг ўртасига чиқди-ю, икки қўлини юқорига кўтариб силкита бошлади.

«ГАЗ-69» тормоз бериб йўлнинг ўнг томонида тўхтади.

— Ҳай, ўргоқ шопир, айналай сиздан, неча пул десангиз тўлайман. Савоб айналай ўғлим, савоб. Бола-чақангизнинг роҳатини кўринг. Шўрлик келингинам кўп қийналди. Бир мошиннинг йўлига кўзимиз тўрт эди. Йўқ деманг, мана пул... — Қўлрўмолчасига ўралган пулни оча бошлади.

— Пулингизни қўйинг, — деди шофер йигит ва кабинадан чиқиб касални тезроқ олиб келишга жўнади.

Дарвозадан ҳомиладор жувонни хола ва яна бир хотин қўлтиғидан суяб олиб чиқдилар. У докадай оқариб кетган, юзларидан дона-дона тер оқар, шишган лаблари титрар ва бу оғир ҳолатни сездирмасликка тиришиб остки лабини тишлар эди.

Ўн саккиз ёшлар чамасидаги бир қиз кўрпа кўтариб чиқди. Шофер йигит уни икки буклаб орқа ўтирғичга тўшади. Жувон аёллар қўлтиғидан кўтаришига қарамай, машинага чиқаётганда қийналди шекилли, нурсизланган кўзлари билан шофер йигитга бир қараб қўйди. Шофер йигит ёрдам бермоқчи эди. Тўхтахола:

— Қўлингизни олинг, уят бўлади, — деди-ю қийналиб инграётган жувон ёнида ўтириб, уни қўлтиғига олди. Ҳолсизланган бемор бошини холанинг кўкрагига қўйди. Машина силжиди.

—Ўғлим, машинангизни йўлнинг текис-текис жойидан ҳайданг, тағин менинг гапимга хафа бўлманг болам, секинроқ қувинг, иложи бўлса, эшикларингизнинг ҳаммасини очиб қўйинг, — деди.

Хола келинини гапга қизиқтирмоқчи бўлиб, шоферга устма-уст саволлар берарди:

— Машина кимники ўғлим?

— Колхознинг машинаси, холажон.

— Раис юрадиган машинами ё?

— Шундай, холажон.

— Бу яхшилигингизни албатта идорага бориб раисга айтаман. Янги раисни жуда яхши одам деб мақтайдилар. Ёш йигит экан. Қарияларни кўрса машинасидан тушиб, саломлашиб ўтармиш. Яхшига камол, ёмонга завол дейдилар, болам.

Тўхтахола энгашиб шоферга қайта-қайта тикилди. Унинг зулукка ўхшаган қора, қуюқ қошлари, ёниб турган кўзлари ва узун киприклари холага урушда қурбон бўлган ўғли Баҳодирни эслатди.

— Биз ҳам шу колхозни ташкил қилганларданмиз, болам. Ўттиз йилдан бери партия аъзосиман. Эски раисни партия мажлисида ободончиликка эътибор бермайди, деб танқид қилдим...

Шофер йигитнинг қулоғи гапда бўлса ҳам, икки кўзи, бутун эътибори йўлда эди. Тўхтахола суҳбатда давом этарди:

— Шу вақтгача шундай катта колхозда туғруқхона бўлмаса! Бу уят. Эски раисга бу тўғрида ҳам кўп айтилган. Гап кор қилмас экан.

Ларзон кампирни билсангиз керак? Кўп аёлларни туғдираман деб майиб қилган. Қудам тушмагур бепарворoқ аёл эмасми, жодугарни чақирган экан, қувиб юбордим.

Машина район марказидан ўтиб, туғруқхона дарвозасига кириб кетди.

Мана, шундан бери орадан икки ойча ўтди. Тўхтахола партия мажлисига борганда янги раисни кўролмади. Дарёга тўғон солаётганда оёғи устига ёғоч тушиб суягини эзиб юборибди. Хастахонада даволанаётган эмиш. Аксига олиб, шофер йигит ҳам кўринмади.

Янги раис маданий-оқартув ишларига эътибор берадиган бўлиб чиқди.

Дастурхон кўтариб тўйга бораётган Тўхтахола турсунойчи келини билан колхоз идорасигача бирга борди. Янги раисни кўриш ва шофер йигитга берган ваъдасининг устидан чиқиш учун правлениега кириб раиснинг эшигини қоқди. Хола ичкарига киражкан, ёшгина раис ўрнидан туриб уни кутиб олди.

Шунда хола ҳанг-манг бўлиб қолди. Кўзларини уқалади. У раиснинг қош-кўзларига дурустроқ тикилди. Раис, ўша шофер боланинг ўзгинаси эди.

— Невара ўсяптими, холажон, — деди раис қўл чўзаётиб.

— Раҳмат, ахир сиз... Мени ёмон аҳволга солиб қўйдингиз. Кечирасиз, сизни танимасдан шофер дебман.

— Ҳечқиси йўқ холажон, коштайди шофер бўлсак, бир вақтлар ўқиб права олган ҳаваскормиз, холос. Невара билан табриклайман Ўғилча экан, эшитиб жуда хурсанд бўлдим.

— Илоҳим сиздек яхши одам бўлиб туғилган бўлсин, болам! — Хола рўмолининг учи билан кўз ёшини артди.

Тошпўлат ҲАМИД.

Бинокорлик материаллари саноати ривож топади. Ғишт ва оҳак ишлаб чиқаришни кўпайтириш билан бирга деворбоп табиий материаллар, шлак блоклари, прессланган қамиш материаллар тайёрлашни ҳам кенгайтириш керак. Бадиий-ҳунармандчилик буюмлари тайёрлаш янги босқичга кўтарилади. Гилам, зардўзлик буюмлари, каштачилик буюмлари, бадиий сопол буюмлар, мармардан ясалган буюмлар ишлаб чиқаришни кўпайтиришга алоҳида эътибор берилмоғи даркор.

Ўзбекларнинг қадимдан таркиб топган миллий буюмларини ишлаб чиқариш тармоқлари кенгайтирилади. Гул ўйилган ёғоч буюмлар, заргарлик буюмлари, мис идишлар, сирланган идишлар мамлакатимизда ҳамда халқаро кўргазмаларда юқори баҳо олмоқда. Афсуски, қумғон, чой идиш, мис идишлар, сирланган контахталар, столчаларни ишлаб чиқариш тўхтатиб қўйилган эди. Маҳаллий саноат бундай товарлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиши лозим. **Республикамизда бундай буюмлар ишлаб чиқаришнинг корафталари бўлган халқ усталари кўп. Уста-ҳунармандларнинг номлари ўчмаган... Уларнинг тажрибаларини ўрганиш, ёшларга ўргатишни ташкил этиш кечиктириб бўлмайдиган вазифалардан бири.**

Халқ хўжалиги кенгашлари мавжуд бўлган кезларда кўпгина маҳаллий саноат корхоналари тарқатиб, ҳатто тугатиб юборилган эди. Маҳаллий саноатга бу тарзда енгил-елпи қараш кайфиятлари кўп хил маҳсулотлар ишлаб чиқаришни тўхтатиб қўйишга сабаб бўлган. Бир қатор областларда миллий кийимлар, теша, ўроқ, қумғон, қозон, бўйра ва бошқа нарсалар ишлаб чиқарилмаётир. 1960 йилгача маҳаллий саноатимиз йил сайин аҳолига 350 миллион донадан пишиқ ғишт, 100 минг тоннадан кўпроқ оҳак, алебастр, ганч, 7 миллион квадрат метрдан кўпроқ қамиш буюмлар етказиб бериб турган бўлса, бундай корхоналар Халқ хўжалиги кенгашлари ихтиёрига ўтказилганидан сўнг аҳолига маҳаллий бинокорлик материаллари тайёрлаб бериш тўхтатиб қўйилди. Ўтган йилгача аҳолининг маданий-маиший ва хўжалик буюмларига бўлган эҳтиёжининг 85 процентини бошқа жойлардан ташиб келтирилган товарлар ҳисобига қондирилганлиги шунинг оқибатидир.

Маҳаллий саноатнинг халқ хўжалигида янги тармоқ сифатида қайта тикланганлиги аҳолининг маданий-маиший эҳтиёжини қондириш соҳасида қўйилган дадил қадам бўлди. Республика Маҳаллий саноат министрлиги 1967 — 1968 йилларда аҳоли эҳтиёж сезиб турган энг муҳим товарлардан 85 хилини ишлаб чиқаришни ўзлаштиради. Халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқаришни бундай кўламда кенгайтириш учун мавжуд ишлаб чиқариш қувватларидан маҳаллий хом ашё ресурсларидан муваффақиятли фойдаланиш тадбирлари кўрилади.

Маҳаллий саноат корхоналари ишининг муваффақияти кўп жиҳатдан моддий-техника таъминотининг қай даражада эканлиги, иқтисодий ишларнинг ташкил этилиш савиясига боғлиқ. Корхоналаримиз ҳозирги кунда планлаштириш ва моддий манфаатдорликни оширишнинг янги системасига ўтиш учун тайёргарлик кўрмоқда. Андижон, Чуст, Тошкент бадиий буюмлар фабрикалари ва Тошкент хўжалик буюмлари заводи биринчи бўлиб шундай системада ишлашга кўчади. Область ижроия комитетларининг маҳаллий саноат бошқармалари ва республика маҳаллий саноати корхоналари бу йил ишчи-хизматчиларнинг меҳнат шароитларини янада яхшилаш, корхоналарни янги техника, илғор технология воситалари билан таъминлаш, ишлаб чиқаришни такомиллаштириш, цехларда меҳнатни муҳофаза қилиш тадбирларини кўриш соҳасида анчагина ишлар қилишлари керак. Янгича ишлашга ўтиш муносабати билан корхоналарни реконструкция қилиш, иш шароитини яхшилаш учун катта имкониятлар очилади. Гап ана шу имкониятлардан фойдаланишда қолган.

Беш йилликнинг қолган тўрт йилида Ўзбекистон ССР маҳаллий саноатини ривожлантириш фондига камида 15 миллион сўм тушади. Бу маблағдан металлни қайта ишлашни кенгайтириш, енгил, химия ва ёғочни қайта ишлаш саноати, бадиий-ҳунармандчилик, бинокорлик материаллари саноатини ривожлантиришда фойдаланилади. 1970 йилгача 70 дан ортиқ янги корхона, цех қурилади. 14 корхона реконструкция қилинади. Беш йилликнинг қолган йилларида Тошкент шаҳрида эмалланган идишлар, Бекободда каравот, Тошкент ва Шаҳрисабзда электр ёрдамида иситиш приборлари, Андижонда металл буюмлари, Қашқадарёда алюмин буюмлари заводлари фойдаланишга топширилади. Бошқа хил истеъмол буюмлар ишлаб чиқариш корхоналари ҳам қурилади.

Республика маҳаллий саноат корхоналари коллективлари Совет ҳокимияти барпо қилинганлигининг 50 йиллигини ҳар соҳада янги зафарлар билан нишонлайдилар. Кўпгина корхоналар оширилган мажбуриятлар олдилар. Илғорлар изидан борувчилар сафи кенгайиб бормоқда.

Н. М. ГОРБАЧЕВА

Республика партия ташкилоти катта жудоликка учради, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг аъзоси, «Ўзбекхиммаш» заводи қозон цехининг кранчиси Надежда Михайловна Горбачева қисқа вақт давом этган касалликдан кейин тўсатдан вафот этди.

Н. М. Горбачева 1940 йилда туғилди. У меҳнат фаолиятини 1956 йилда бошлади. Қарийб саккиз йил «Ўзбекхиммаш» заводида меҳнат қилиб, бу ерда шогирдликдан юқори малакали кранчи даражасигача бўлган йўлни босиб ўтди. Н. М. Горбачева 1962 йилда КПСС сафига кириб, ижтимоий-сиёсий ҳаётда актив қатнашди. Чирчиқ шаҳар партия комитетининг аъзоси этиб сайланди. Надежда Михайловна меҳнатсеварлиги, камтаринлиги, кишиларга нисбатан меҳрибонлиги ва дилкашлиги билан машинасозлар коллективининг ҳурматига сазовор бўлди.

Ўзбекистон Компартиясининг XVII съездида Н. М. Горбачева республика Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси қилиб сайланган эди.

Биз мард коммунист, халқнинг шонли фарзанди, қаҳрамон ишчилар синфининг муносиб намояндаси Надежда Михайловна Горбачеванинг порлоқ сиймосини хотирамизда узоқ йиллар сақлаймиз.

Ш. РАШИДОВ, И. АНИСИМКИН, Р. ҚУРБОНОВ, В. ЛОМОНОСОВ, Н. ЛЯШЧЕНКО, Н. МАТЧОНОВ, М. МУСАХОНОВ, Е. НАСРИДДИНОВА, Р. НИШОНОВ, М. АБДУРАЗЗОҚОВ, С. РАСУЛОВ, М. ТУРСУНОВ.

Ажойиботлар оламида

«ЧАПАҚАЙ» ИПГА ЖАВОБ БЕРИЛДИ

Машинага ўнг томонга қараб эшилган ип қўйилса, кўйлакни икки баравар тез тикиш мумкин экан. Мамлакатимизда ҳозирга қадар чиқарилаётган барча иплар чапга қараб эшилган эди.

Тикув машина ускуналари оз тезликда ишлаганида бунинг ҳал қилувчи аҳамияти йўқ эди. Москвадаги «Большевичка» фирмаси янги тез юрар машиналар олганидан кейин, ҳамма нарса ўзгариб кетди. Унгга минутига беш минг марта тезликда айланувчи моки ипнинг эшувини бўшатар, ипнинг туки кўтарилиб заифлашар ва узиларди.

Москвалик тикувчилар Ленинграддаги С. М. Киров номли ип-йигирув комбинати мутахассисларидан пишиқроқ ип тайёрлаб беришни илтимос қилдилар. Уларнинг ленинградликлар билан илгаридан ижодий дўстлиги давом этиб келади. Ленинградликлар тадқиқот ўтказиб, ўнгга қараб эшиладиган ип йигириб бердилар. Бутун «сир» мана шунда: янги ипларга мокининг ўнгга айланиши жуда қўл келар экан. Моки иш процессида ипни ҳамиша пишитиб боради.

Бу йил ленинградлик тўқимачилар пойтахт тикувчилари учун бир ярим миллион ғалтак янги ип чиқариб берадилар. Афтидан, «ўнақай» ип «чапақай» ипни секин-аста қисиб чиқарса керак.

СТЕТОСКОПНИНГ ЭЛЕКТРОН НАБИРАСИ

Врачлар бир ярим асрдан бери қулоқларига тутиб беморларнинг аҳволини эшитиб келаётган анъанавий стетоскопнинг электрон набираси пайдо бўлди. Уни ленинградлик инженерлар ясадилар.

Стетофонограф трахея, бронх ва ўпканинг ҳар қандай нуқтасидаги энг секин шовқинларни ҳам эшита олади. Беморнинг кўкрагига қўйиладиган жуда сезгир микрофон, кучайтирувчи қурилмалар ва диагноз информациясигагина эга бўлган частоталар полосаларини ажратишга имкон берувчи фильтрлар асбобнинг технология занжирини ташкил қилади.

Нафас олиш процессининг бутун динамикаси врачга телефон ёрдамида эшитилибгина қолмай, фотоқоғозга ҳам туширилади. Шунинг натижасида врач пневмограммани ўрганиб, ўз маълумотларини асбобнинг объектив графиги билан таққослайди. Шовқинлар фото лентада бешта частота диапазони бўйлаб «ёйилади», махсус эгри чизиқ нафас олиш-чиқариш моментини график қайд этиб, нафас олиш трактининг аҳволини жуда аниқ белгилашга имкон беради.

Инженерлар вужудга келтираётган ҳисоб-ҳал қилувчи қурилмалар диагноз қўйишни тезлаштириш мақсадида ҳалиги пневмограммаларнинг маъносини автоматик равишда чиқариб беради.

ИСМ ОВЧИСИ

Молдавиядаги Ближний Хутор қишлоқлик кекса врач Микандр Александрович Петровский рус исмлари ва улардан келиб чиққан формаларнинг мисли йўқ коллекциясини тўплади. Православ черков календарида 3.500 эркак ва аёл номи саналган. Петр календарида 60 мингга яқин ном бор. Мисол учун кенг тарқалган «Иван» русча номни олайлик. Шу номдан юздан ошиқ исм келиб чиққан экан. Бундан ташқари рус «Иван»ининг ўттизга яқин чет эллик «адаши» бор.

Кекса врач ўзининг катта коллекциясидан ҳозирги кунимизда кенг тарқалган уч мингга яқин исмни ва совет даврида пайдо бўлган исмларни танлаб олиб биринчи «рус исмлари луғати»ни тузди. Луғат яқин орада «Совет энциклопедияси» нашриётида босилиб чиқади.

Врач коллекцияси тобора кўпайиб бормоқда. У, 20 чоқли турли олий ўқув юртлари рус тили кафедралари, тилшунослик институтлари, кўпгина ёзувчилар ва машҳур тилшунослар билан алоқа боғлаб туради. Врачнинг янги асари мамлакатда биринчи «рус исмларининг чет эл адашлари» луғатидир.

«БУХАНКА» ҚАҲРАБО

Думалоқ нон буханкаси катталигида келадиган нодир қаҳрабонинг вазни икки килограмм 90 грамм. Бу қаҳрабо Ленинграддаги кончилик институтининг музейида турибди. Қаҳрабо Жанубий Балтиканинг Калининград яқинидаги қирғоғида жойлашган жаҳонда энг бой қаҳрабо конида тўпланган коллекцияга киради.

Кимнинг қўғирчоғи чиройли?

Қ. Розиқов фотоэтюди (ЎзТАГ).

НЕГА ЮРАК УРМАДИ

УРГАНЧ, (ЎзТАГ). Бронхит касалига йўлиққан бир бола Ҳазорасп район касалхонасига келди. Педиатор Дурди Дўсчонов нафас йўлларининг яллиғланиши касалига йўлиққан бу боланинг чап кўкрагига фонедоскопни қўйиб, унинг юраги урмаётганлигига ҳайрон қолди. Маълум бўлишича, бу кишининг юраги кўкрак қафасининг чап томонида эмас, балки ўнг томонида экан.

5-синф ўқувчиси Рўзимбой Қурбонов бир ҳафта давомида бронхит касалидан даволанганидан кейин соғайиб мактабга бориб, ўқишини давом эттираверди.

Шуниси қизиқки, икки йил муқаддам қўшни Янгиариқ районида ҳам худди ана шундай воқеа рўйхатга олинган эди. Ҳар икки боланинг организми бақувват. Улар яхши ўқиб, физкультура билан шуғулланмоқдалар.

Редактор ўринбосари
Х. ЕДГОРОВ.

ЗАБАЙКАЛЬЕДА ЕР ҚИМИРЛАДИ

18 январда Читада маҳаллий вақт билан соат 14-у 47 минутда ер қимирлади. Бинолар ичидаги қандиллар тебраниб кетди, баъзи жойларда деворларнинг сувоғи тўкилди.

Мутахассисларнинг берган хабарига кўра, зилзиланинг эпицентри Амур областининг территориясида, Усть-Нюкжа посёлкасидан жануброқдадир.

Эпицентрда зилзиланинг кучи етти балл чамаси бўлган. Читада ер сиртининг тебраниши 5 баллга, Улан-Удэда эса тўрт баллга етган.

Планетамизда

ВЬЕТНАМ ХАЛҚ АРМИЯСИ АЛОҚА МИССИЯСИНИНГ НОРОЗИЛИК МАКТУБИ

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнам Информация агентлиги билдиради: 7-флот ҳарбий кемаларида, шунингдек Жанубий Вьетнам ва Таиландда жойлашган Америка самолётлари шу йил 14 ва 15 январда Вьетнам Демократик Республикасининг ҳаво масофаларига яна бир неча марта бостириб кирдилар ва Куанг-бинь, Хатинь, Нгеань, Тхайбинь вилоятларидаги, шунингдек бошқа вилоятлардаги ва Виньлинь районидаги аҳоли яшайдиган пунктларини, саноат объектларини ўққа тутдилар ва бомбардимон қилдилар.

Шу билан бирга, дейилади хабарда, АҚШ 7-флотининг кемалари 14 январда Куангбинь вилоятидаги соҳил районларини ўққа тутдилар. Америка самолётлари 15 январда Вьетчи шаҳридаги турар-жой кварталларини бомбардимон қилди.

Вьетнам Халқ армияси олий қўмондонлигининг алоқа миссияси Вьетнамдаги кузатувчи ва контроль қилувчи халқаро комиссияга юборган норозилик мактубида Америка ҳарбийларининг ана шу ҳаракатларини Вьетнам Демократик Республикасининг суверенитети, территориал бутунлиги ва мустақиллигига қасд қилиш деб, 1954 йилда Женевада Вьетнам масаласи юзасидан тузилган битимларни бузиш, деб таърифлади.

Алоқа миссияси, дейилади норозилик мактубида, Вьетнам Демократик Республикасига қарши ҳар қандай агрессия ҳаракатлари дарҳол тўхтатилсин, Вьетнамдаги уруш ҳаракатлари тўхтатилсин ва 1954 йилда Вьетнам масаласи юзасидан Женевада тузилган битимларга қаттиқ риоя қилинсин, деб талаб этди.

ИТАЛИЯ ТЕМИР ЙЎЛЛАРИ ЁПИЛАДИ

РИМ, (ТАСС). Италиянинг 5.270 километр узунликдаги темир йўллари ёки мамлакатдаги бутун темир йўл шохобчасининг қарийб учдан бир қисми яқин вақт ичида ёпиб қўйилади. Давлат темир йўллари бошқармаси ана шундай қарор қабул қилди. Италиянинг кенг жамоатчилиги бу қарорга қарши норозилик билдирмоқда. Бу қарор фақат корхона эгаларининг манфаатларини кўзда тутади. Корхона эгалари гўё ана шу участкаларда бундан буён темир йўлларга муҳтож эмас эмишлар. Аҳоли учун, биринчи навбатда уйидан узоқ жойларга кўпинча транспортда ишга боришга мажбур бўлган меҳнаткашлар учун транспортнинг ниҳоятда зарурлиги афтидан эътиборга олинмаса керак.

Нигерия. Ибадандаги университетнинг медицина факультети Ғарбий Африкадаги энг йирик илмий тадқиқот марказларидан биридир. Суратда: Факультетнинг асосий биносига кириш жойи.

Б. КОПЕЙКО фотоси (ТАСС фотохроникаси).

ИШСИЗЛАР КЎПАЙМОҚДА

БРЮССЕЛЬ, (ТАСС). Бу ерда иқтисодий тушкунлик бошланганлиги сабабли ишсизлар сони тобора кўпайиб бормоқда.

1 январдан 7 январгача Бельгияда қарийб 60 минг бутунлай ишсиз ва 100.000 га яқин қисман ишсиз киши борлиги рўйхатга олинган. Бир ҳафтанинг ўзидагина тўла ишсизлар сони 6 минг кишига, қисман ишсизлар сони эса, 13 мингдан ортиқ кишига кўпайди.

ЛАОС УСТИДА УРИБ ТУШИРИЛДИ

ХАНОЙ, (ТАСС). Лаос ватанпарвар қуролли кучлари 7 январда Фонгсали вилоятида Американинг 2 самолётини уриб туширдилар.

Вьетнам Информация агентлиги «Патет-Лао овози» радиосининг хабарига асосланиб қуйидагиларни билдиради: 1964 йил 17 майдан тортиб, 1967 йил 7 январгача Лаос территорияси устида уриб туширилган Америка самолётларининг умумий сони 450 тага етди.

ДЕҲҚОНЛАРГА ҚАРЗ БЕРИЛМОҚДА

ЖАЗОИР, 18 январь. (ТАСС). 200 минг майда фаллоҳлар (мамлакатдаги фаллоҳлар умумий сонининг учдан бири) давлатдан 50 миллион динорлик уруғлик ва ўғит олдилар.

«Ал-Мужаҳид» газетасининг хабар беришича, ҳукумат қишлоқ хўжалик секторига қарз бериш учун ҳаммаси бўлиб 100 миллион динор ажратган бўлиб, уни тақсимлаш давом этмоқда.

УГАНДА ҲУКУМАТИНИНГ КЎРГАН ТАДБИРИ

КАМПАЛА, (ТАСС). Уганда ҳукумати илгари ажнабийлардан ўн кишига мамлакатда яшаш учун берилган рухсатномани бекор қилиш ҳақида қарор чиқарди. Ана шу ажнабийлар 24 соат мобайнида мамлакатдан чиқиб кетишлари керак. Кампала радиосининг хабар беришича, Уганда ҳукуматининг бу қарори шу йил 16 январдан бошлаб кучга кирди.

Радио ажнабийларнинг номини айтмай, уларнинг узоқ вақт мобайнида «Угандининг хавфсизлиги ва осойишталигига зарар етказадиган» ишлар билан шуғулланганликларини таъкидлади. «Улар мамлакатнинг қонунларини бузиб, Жанубий Судандаги исёнчи гуруҳларга ҳар хил ёрдам кўрсатиб келганлар».

Ҳукумат қатъий чораларни кўрмаганида, деб уқтириб ўтилади радионинг хабарида, Уганда қўшни давлат билан урушга жалб этилиши мумкин эди.

ТУНИСНИНГ миллий байрами

ТУНИС, 18 январь. (ТАСС). Бугун Тунис халқи ўз миллий байрами — мустақиллик учун кураш кунини кенг нишонлади.

Бутун республикада оммавий йиғилишлар, митинг ва конференциялар ўтказилди. Буларда Тунис миллат мажлисининг раиси Садоқ Муқаддем, ҳукумат аъзолари ва бошқа расмий кишилар қатнашди. Бу йиғилиш, митинг ва конференцияларда Тунис халқи ўз озодлиги учун олиб борган кураш босқичлари ҳақида гапирди ва Тунис Республикасининг миллий мустақиллигини мустаҳкамлашга қатъий бел боғлаганлик ифода қилинди. Ўз мамлакатининг мустақиллиги учун кураш йўлида жонини қурбон қилган кишилар қабрлари устига гулчамбарлар қўйилди.

Б А Х И Л
(ЭРТАК)

Бор экан-да йўқ экан, оч экан-да тўқ экан, жуда қадим замонларда Олмос тоғида Пак деган бир бахил киши яшаган экан. У нимани кўрса олгиси келаверар-кан. Бир куни унинг қопқонига кумуш терили каламуш илиниб-ди. Пак уни ушлаб, ўлдирмоқчи бўлаётганида, каламуш тил чиқариб, гапирибди:

— Ўлдирма, мени қўйиб юбор. Сенга хоҳлаганингча кумуш бераман.

— Майли. Лекин бир шартим бор: Мен қўлимни нимага урсам ўша нарса кумуш бўлиб қолсин. Лекин у кумушни мендан бошқа ҳеч ким ололмасин, — деди бахил Пак.

— Майли, сен айтгандай бўлади, — деди каламуш.

Қизғончиқ Пак қопқонни ушлаган эди у кумушга айланиб қолди. Шундан сўнг Пак каламушни қўйиб юбориб, уйига шошиб кетди.

У дарвозага яқинлашиб, зулфинга қўл теккизиши билан эшиклар кумуш бўлиб қолди. Уйга кириб сув олиш учун қумғонни ушлаган эди у ҳам кумушга

КИЧКИНТОЙЛАР УЧУН

айланиб қолди. Оёғидаги чориғини ечиб, бўсағага қўйётганида у ҳам кумушга айланди. Бечора Пак нимага қўлини урса ўша нарса кумушга айланаверди! У овқат ҳам еёолмади, сув ҳам ичолмади. «Майли, — деди бахил Пак ўзига-ўзи, — қандай бўлса ҳам чидайвераман. Бойликларимни қаранг, қанча кумушларим бор! Ҳамма менга ҳавас қилади!»

Семиз, бақбақалоқ Пак кундан-кун ориқлаб, қуруқ суяк бўлиб қолди. Сўнг юришга мадори етмай ўзининг совуқ, кумуш кўрпаларига ётиб қолди. У шу ҳолда очлик ва совуқдан ўлди.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Ўзбек классик куйлари, 9.30—Симфоник рақслар, 10.10—И. Бржевская ва Е. Кипкало куйлайди, 11.10 — «Ўзбекистон Фанлар академияси институтлари ва лабораторияларида», 11.25—Квартет, 12.15—Спорт, 12.30 — Хоразм достонларидан қўшиқлар, 12.50 — Олимларнинг янги асарлари (рус.), 13.30—Балетлардан куйлар, 16.15 —Қардош республикалар музика маданияти. Озарбайжон композитори Гасанов. Фортепьяно ва оркестр учун иккинчи концерт, 17.00 — Концерт, 18.10 — Қўшиқлар (Совет Армияси ҳақида), 18.30 —Концерт (кекса ижрочилар), 19.20 — Социалистик мамлакатлар куйлари, 20.00 — Рентабель ишлаш самаралари (рус.), 20.10—Кальмер Тенносар куйлайди, 20.45 — «Партиянинг урушдан кейинги даврда халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш учун кураши» (суҳбат), 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — Дунё воқеалари, 22.10—Чолғу пьесалари, 22.40 — Ўзбекистон ёзувчиларининг янги асарлари. Ҳ. Ғулом. «Тошкентликлар» романидан боблар, 23.20 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.55 — Эшиттиришлар программаси, 18.00 — Телевизион янгиликлар, 18.15—Ажойиб саргузашт (болалар учун фильм), 18.25 — Виждонинг-шарафинг («Ёшлик» студияси), 18.55—Халқ контроли амалда, 19.15 — Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги олдидан.

Ўзбек тилида: 20.10 — Телевизион янгиликлар 20.25 — Ота-оналар университети, 21.10 — Ўзбек санъати усталари (Юсуфжон қизиқ), 21.40—Қурилиш индустрияси (капитал қурилишига эътибор берайлик), 21.50 — Намаълум солдатлар бўлмайди (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.55—Эшиттиришлар программаси, 18.00 — Ёш рассомлар (болалар учун).

Рус тилида: 18.30—Ўқув программаси. Тўғри чизиқ (сиртдан ўқиётган студентлар учун чизма геометриядан лекция), 19.50—Телевизион янгиликлар.

20.00 дан — Москва кўрсатади.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 20/I да Дилором, 21/I да Демон.

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА—20/I да Угирланган умр, 21/I да Вероналик икки йигит.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 20/I да Жон қизлар, 21/I да Нурхон.

«ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ»нинг 6-ҚУРИЛИШ ТРЕСТИГА

ғишт терувчилар, дурадгорлар, арматурчилар, бетончилар, кассирлар, бухгалтерлар, старший бухгалтерлар, планчи-иқтисодчилар, омборчилар, нормаловчилар, қурилиш инженерлари, прораблар, қурилиш усталари

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Университет кўчаси (7-трамвай, 8-троллейбус, 28-автобусларнинг «Виставка» остановкаси). Кадрлар бўлими.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

25, 26, 28, 29 январда Ўзбекистон ва Туркманистон ССР халқ артисти

КОМИЛЖОН ОТАНИЁЗОВ

раҳбарлиги ва иштирокида

Хоразм ансамблининг КОНЦЕРТИ

Олмахон Ҳайитова, Гулчеҳра Исмоилова ва бошқалар қатнашадилар.

Концерт кеч соат 8 да бошланади. Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан, район кассаларида кундуз 12 дан сотилади.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги

ҲАМЗА НОМЛИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИ

УЛУҒ ОКТЯБРНИНГ 50 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНАДИ

Э. Роблес асари:

тез кунда

УЛИМДАН КУЧЛИ

3 пардали драма

Т. Хўжаев таржимаси

Саҳнага қўювчи — Ўзбекистон ССР халқ артисти Т. У. Хўжаев, рассом — Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган санъат арбоби — Г. А. Визель, композитор — А. А. Берлин.

МОСКВА ШАҲРИДА

30 январда

1947 йилда чиқарилган

3%-ли Давлат ички ютуқлар заёмининг

115-ЮТУҚЛАР ТИРАЖИ БУЛАДИ

Тиражнинг 22 разрядига 187000 та 10230440 сўмлик ютуқ ўйналади.

Шу жумладан, 5000, 2500, 1000, 500, 100 ва 40 сўмлик ютуқлар бор.

3%-ли облигацияларни сотиб олинг!

ТОШКЕНТ МАДАНИЙ-ОҚАРТУВ ТЕХНИКУМИ

5 февралдан

Кутубхоначилик бўлимининг тўлиқсиз ўрта маълумотли I, II, III курс рус ва ўзбек группа сиртқи студентларни

сессияга чақиради

(7-трамвай 8-троллейбусларнинг «Виставка» остановкаси).

ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙНИНГ ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАЛАРИ ВА ТАШКИЛОТЛАРИГА

Тошкентда ишлаш учун бош бухгалтерлар, бош бухгалтер ўринбосарлари, старший бухгалтерлар, ревизорлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, А. Тўқаев кўчаси, 5-уй, 15-хона.

ТОШКЕНТ ЗАРГАРЛИК ФАБРИКАСИГА

заргарлар, заргарлика шогирдлар, слесарлар, токарлар, бухгалтерлар, кассирлар

КЕРАК

Иш ҳақи мукофот тариқасида тўланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Октябрь район, Сағбон кўчаси, 17-тупик, 4-уй, кадрлар бўлими. Телефонлар 4-20-13, 4-20-33 (38, 40, 44, 49-автобусларнинг «Қўштут» остановкаси).

КОНКУРСЛАР

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ БОТАНИКА ИНСТИТУТИ

қуйидаги вакант вазифаларда ишлаш учун:

Ўсимлик анатомияси ва морфологияси лабораторияларига — младший илмий ходим (анатомморфолог), ўсимлик физиологияси ва биохимияси лабораторияларига — младший илмий ходим (биохимик), таркибида глицирризион ва сапонин бўлган ўсимлик лабораториясига — младший илмий ходим (ботаник), ўсимлик альгологияси ва микологияси лабораториясига — младший илмий ходим (ботаник), геоботаника лабораториясига — младший илмий ходим (ботаник).

Конкурс муддати 1967 йил 11 февралгача.

Ариза ва ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилади: Тошкент, Орджоникидзе посёлкаси, Академия шаҳарчаси.

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ФИЗКУЛЬТУРА ИНСТИТУТИ

қуйидаги вакант вазифаларда ишлаш учун:

психология ёки педогогика бўйича доцент, гигиена, сузиш, ва жисмоний тарбия методикаси бўйича старший ўқитувчилар, гимнастика, енгил атлетика, футбол, баскетбол, сузиш ва қиличбозлик бўйича ўқитувчилар.

Конкурс муддати 1967 йил 25 январгача.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Виставка кўчаси, 28-уй. (7-трамвайнинг охирги остановкаси).

СССР СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ МИНИСТРЛИГИНИНГ

ТОШКЕНТ ВАКЦИНА ВА СИВОРОТКА ИЛМИЙ ТЕКШИРИШ ИНСТИТУТИ

қуйидаги вакант вазифаларда ишлаш учун:

лаборатория мудирлари: вакцина штамма генетикаси, заҳарга қарши сиворотка (фан докторлари ва кандидатлари);

экспериментал иммунологияси, заҳарга қарши сиворотка, вирус-рекинтсиоз препарати (2 ўрин), препарат таъсирчанлигини ўрганиш, вакцина ичак касаллиги, кўк йўтал вакцинаси лабораторияларининг младший илмий ходимлари.

Конкурс муддати 1967 йил 11 февралгача. Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Кафанов кўчаси, 93-уй.

СССР ЕНГИЛ САНОАТИ МИНИСТРЛИГИ МАРКАЗИЙ ПАХТА САНОАТИ ИЛМИЙ-ТЕКШИРИШ ИНСТИТУТИ

қуйидаги вакант вазифаларда ишлаш учун:

Иссиқлик таъминоти сектори бошлиғи, энергетика мутахассислиги бўйича йигирув ва тўқув лабораториясига — старший илмий ходим, пахтани биринчи қайта ишлаш лабораториясига — старший ва младший илмий ходимлар.

Конкурсга қатнашиш тартибида тўлдирилган ариза ва ҳужжатлар қуйидаги адресга юборилади: Тошкент шаҳар, Шота Руставели кўчаси, 8-уй.

Бизнинг адрес ва телефонлар СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 28. Редактор — В36545, Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323, Масъул секретарь — В34455, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283, Партия турмуши—В33469, В37221, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216, Коммунистик тарбия — В31455, Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780, Совет қурилиши — В33258, Қишлоқ хўжалик—В37604, Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451, Маҳаллий ахборот — В32347, Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553, Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.

№ А — 17. ИНДЕКС 64543. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. Р. 05054